Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ КОМИТЕТИ ВА ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

ГАЗЕТА 1928 ЙИЛ 11 ДЕКАБРДАН ЧИҚА БОШЛАГАН • № 45 (9281). • 1988 йил 4 март • жума • Баҳоси 3 тийин.

КПСС XXVII СЪЕЗДИ ҚАРОРЛАРИ — ҲАЁТГА!

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетида

ИЛГАРИ хабар қилинганидек, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг бюроси «Ўзини-ўзи пул билан таъминлаш ва ўз харажатларини ўзи қоплаш, давлат корхонаси тўғрисидаги қонуннинг амал қилиши шароитида «Навоиазот» ишлаб чиқариш бирлашмаси партия комитети ҳамда маъмуриятининг иши тўғрисида»ги масалани кўриб чиққан эди.

«Навоиазот» бирлашмасининг партия комитети ва маъмурияти умуман мана шу ғоят муҳим вазифани амалга оширишга масъулият билан ёндашаётганлиги қайд этиб ўтилди. Қўшма чора-тадбирлар ишлаб чиқилди, уларнинг бажарилишини махсус ишчи комиссияси назорат қилиб бормоқда. Цех партия ташкилотлари, партия группалари активлашди. Одамлар билан ишлаш, жонли амалий иш сари бурилиш рўй бермоқда. Ялпи иқтисодий таълим жорий этилган. Туб иқтисодий ислоҳот муаммолари юзасидан раҳбар ходимларнинг билимлари аттестациядан ўтказила бошланди. Хўжалик юритишнинг янги йўллари асосларини ўзлаштириб олиш учун зарур методик қўлланмалар нашр этилди. Барча категориялардаги раҳбарларнинг, сайлаб қўйиладиган партия активларининг семинарлари ўтказилди. Цехларда, бригадаларда, бошқарув ходимлари ўртасида оширилган талабчанлик вазияти вужудга келтирилмоқда, интизом ва тартиб мустаҳкамланмоқда. Кадрларни танлаш ва жой-жойига қўйишда демократик асослар, ошкоралик тобора ривожланмоқда. Ҳамма жойда меҳнат коллективларининг кенгашлари сайланган, ишлаб чиқариш вазифалари ва социал вазифаларни ҳал этишда уларнинг роли кучаймоқда.

Иқтисодий хизмат бўлимларининг фаолиятига эътибор оширилди. Интенсив омилларни — меҳнат унумдорлигини, фонд самарадорлигини юксалтириш ҳисобига ўтган йили ишлаб чиқариш ҳажмини ўстириш юзасидан планда кўзда тутилган суръатлар оширилди, маҳсулот етказиб бериш тўла-тўкис таъминланди. Ишлаб чиқаришнинг фойда келтириши 1986 йилга нисбатан 1,7 баравар кўпайди, қўшимча 1,3 миллион сўм фойда олинди.

1988 йилги план беш йиллик топшириғи даражасида тузилган бўлиб, у ресурслар ва қувватлар жиҳатидан батамом мувофиқлаштирилган. Давлат буюртмаси улуши 80 процентни ташкил этади, маҳсулотни унинг бутун ҳажмида етказиб бериш тўғрисида шартномалар тузилган. Белгиланган иқтисодий нормативларга кўра, фойданинг 54,8 проценти корхона ихтиёрида қолади, бу эса шу йил уни нормал ривожлантиришни таъминлайди.

Коллектив хўжалик юритиш янги шароитининг биринчи ойида умуман уюшқоқлик билан, узилишларга йўл қўймай ишлади. Ишлаб чиқариш ҳажмларини ўстириш юзасидан белгиланган суръатга амал қилинди, маҳсулот мажбуриятларга мувофиқ етказиб бериб турилди. Фойда олиш плани ошириб бажарилди. Иш ҳақи, моддий рағбатлантириш фондлари қўшимча тушум олди. Товар маҳсулотнинг ҳар бир сўмига харажатлар камайди, барча цех ва ишлаб чиқаришлар пландаги таннархга мувофиқ ишлади.

Шу билан бирга, партия комитети, маъмурият хўжалик ислоҳотини амалга ошириш чоғида ҳали ташкилотчилик ва тарбия ишини янги поғонага кўтара олмадилар, мавжуд техникавий, иқтисодий имкониятлардан тўла-тўкис фойдалана билмадилар, инсон омилини кучайтирмадилар. Асосан юзада турган резервлар ҳисобига, энг оддий тартибни ўрнатиш йўли билан ижобий натижаларга эришилди. Корхонанинг янгича иш шароитига ўтиши цехлар, сменалар, бригадалар ичида хўжалик ҳисобини жорий этиш билан мустаҳкамланмаган, завод ички хўжалик ҳисобини ишлаб чиқиш ҳали ниҳоясига етказилмаган. Шу сабабларга кўра, ижрочиларга етказилган иқтисодий нормативлар ҳозирги босқичда кутилган самарани бермаяпти. Иқтисодий хизмат бўлимлари ишларни мувофиқлаштирмай, кам самара билан ҳаракат қилмоқдалар. Шу системадаги ходимларнинг учдан бир қисми базавий маълумотга эга эмас, ишловчиларни янги тариф ставкалари ва окладларига ўтказиш жараёни чўзиб юборилди.

Социал соҳа устун даражада ривожлантирилишини таъминлаш учун партия комитети хўжалик раҳбарларига нисбатан тегишли талабчанлик қилмаяпти. Корхонанинг салкам 2000 ходими уй олиш учун навбатда турибди, бироқ уй-жой қурилиши ҳозирча социал ривожланиш фонди ҳисобидан пул билан таъминланмоқда. Кооператив ва якка тартибдаги қурилишни ташкил этиш учун гражданларнинг маблағларини жалб этиш имкониятларидан фойдаланилмаяпти. Хўжалик усули секинлик билан авж олмоқда. Халқ истеъмоли моллари ишлаб чиқариш, ишловчиларга пулли хизматларни кенгайтириш, шу мақсадларда кооперативларни ташкил этиш борасидаги силжишлар унча катта эмас. Ёрдамчи қишлоқ хўжалиги ўз ҳолига ташлаб қўйилган.

Тўла хўжалик ҳисоби, давлат корхонаси тўғрисидаги қонуннинг амал қилиши шароитида бирлашманинг иши ҳозир партиявий-сиёсий жиҳатдан етарлича таъминланмаяпти. Партия комитетининг ташкилотчилик фаолиятида бир қолипдаги эски усуллар бартараф этилмаган. Эскириб қолган ёндашувларга ҳамон амал қилинмоқда. Партия комитети маъмуриятдан хўжалик фаолиятини чуқур қайта қуришни талаб қилмади, мана шу мураккаб жараёнга барча кадрларни, партия активларини жалб этмади. Касаба союз ва комсомол ташкилотлари мазкур вазифаларни ҳал этишга суст йўналтирилган.

Меҳнаткашларнинг иқтисодий ўқувини ташкил этишда партия комитетининг нуқсонлари кўриниб турибди. Бу ўқиш кечикиб бошланди, кўпинча эса енгилгина, лекция тусида ўтказилмоқда. Бошланғич босқичнинг мураккаб шароитларида кўргазмали агитация ўз ўрнини топа олмади.

Демократиялаш, коллектив аъзоларини ишлаб чиқаришни бошқаришга тортиш жараёнлари қийинчилик билан бормоқда. Бирлашманинг кўпгина ходимлари коллективда янги ҳолатларни ҳали кўрмаяптилар, ўзлари меҳнат қилаётган соҳадаги ишларни яхшилашда ўз ролини тушунмаяптилар. Бир қанча бўлинмаларнинг раҳбарлари техникавий ва иқтисодий масалаларда қолоқ позицияларда туришибди, бошқариш ва меҳнатни ташкил этишнинг замонавий методларини, хўжалик ҳисобини суст ўзлаштирмоқдалар. Уларнинг айримларида чуқур сиёсий билимлар, ғоявий эътиқод, актив жамоат фаолияти етишмаяпти. Меҳнат коллективларининг кенгашларига конкрет ёрдам берилмаяпти.

Навоий область ва шаҳар партия комитетлари бирлашманинг иқтисодий ҳамда социал тараққиётига етарлича эътибор бермаяптилар, унинг партия ташкилотига тегишли амалий ёрдам кўрсатмаяптилар.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети мазкур масала юзасидан қабул қилган қарорда «Навоиазот» ишлаб чиқариш бирлашмаси партия комитетининг секретари ўртоқ С. М. Ждановнинг, бош директори ўртоқ М. Г. Плешковнинг диққат-эътиборини партиянинг экономикани бошқаришни тубдан қайта қуришга доир қарорларини бажаришдаги нуқсон ва камчиликларга, аввалгидек текисчилик ёндашувлари мавжудлигига, корхона ички хўжалик ҳисобини жорий этиш асоссиз равишда чўзилаётганига қаратди. Техника сиёсатида хатолар мавжудлиги, иқтисодий хизмат бўлимлари самарасиз ишлаётганлиги, кўпгина ишчилар, инженер-техник ходимлар янги хўжалик ислоҳотининг талаблари ва афзалликларини яхши билмаётганликлари, меҳнаткашларнинг иқтисодий ўқуви тегишли тарзда ташкил қилинмаганлиги қайд этиб ўтилди.

Тўла хўжалик ҳисоби принципларини жуда қисқа муддатлар ичида цехлар, бригадаларга, ҳар бир ишчига етказиш партия комитети ва маъмуриятнинг ғоят муҳим вазифаси эканлиги таъкидланди. Шу мақсадда бўлинмалар коллективларининг йиғилишларини шу йил март ойи мобайнида ўтказиб, уларда хўжалик ҳисобини жорий этиш билан боғлиқ барча масалаларни муҳокама қилиш, мазкур ишни жадаллаштиришга доир чора-тадбирларни белгилаб олиш топширилди. Кўргазмали агитациядан, радиодан, заводнинг кўп тиражли газетасидан тўлиқроқ фойдаланилсин. Ялпи иқтисодий таълимнинг ташкил этилиши ва унинг сифати қайта кўриб чиқилсин, у бевосита ишлаб чиқаришга яқинлаштирилсин. Ўқиш узлуксиз жараёнга айлантирилсин. Пропагандист кадрлар мустаҳкамлансин. Ўқишнинг бориши, билимларни текшириш устидан қаттиқ партиявий назорат ўрнатилсин. 1988 йилнинг 1 июлига қадар иқтисодий хизмат бўлимларининг ходимлари аттестациядан ўтказилсин, тегишли малакага эга бўлмаган кишиларнинг бундай лавозимларни эгаллаши каби ҳолларга барҳам берилсин. Завод ички хўжалик ҳисобини жорий этиш шу йилнинг биринчи ярми охиригача ниҳоясига етказилсин. Тўла хўжалик ҳисоби шароитидаги иш янги тариф ставкалари ва окладларига ўтиш билан боғлансин.

Бирлашманинг меҳнат коллективи кенгаши ишлаб чиқиб, партия комитети маъмурият билан биргаликда кўриб чиққан комплекс программа маъқулланди. Бу программа корхонанинг 1995 йилгача бўлган даврда ишлаб чиқариш-техникавий даражаси ва маҳсулот сифати, мавжуд потенциалдан самарали фойдаланиши, социал тараққиёт юзасидан илғор марраларга чиқишини кўзда тутади. Шу билан бирга, фан-техника тараққиёти ривожланишини жадаллаштириш ҳисобига 1988—1995 йиллар мобайнида ҳар йили асосий фондларни 8—10 процент янгилаб бориш мўлжалланади. Шу асосда яқин 3—4 йил мобайнида қувватлар лойиҳадаги кўрсаткичларга қадар оширилади. Маҳсулот сифати анча яхшиланади. Фойда, ишлаб чиқариш рентабеллиги ўсиши таъминланиб, 1990 йил охирига борганда 25 процентга етказилади. Бирлашма кучлари билан хўжалик қурилиши ишлари ҳажми кенгайтирилади: 1990 йилда 2 миллион сўмликка қадар, 1993 йилда 6 миллион сўмлик қурилиш-монтаж ишлари бажарилади. Ана шу мақсадда 1989 йилда қурилиш-монтаж бошқармаси тузилади. Талаб қилинувчи уй-жойларнинг учдан бир қисми хўжалик усули билан қурилади. Уй-жой программаси умуман 1988 йилда ҳал этилади. Халқ истеъмоли моллари ишлаб чиқариш иш ҳақи фондининг бир сўми ҳисобига 1988 йилги 15 тийиндан 1990—1991 йилларда 1 сўмгача кўпайтирилади. 1988 йилнинг иккинчи ярмида Тошкент шаҳрида фирма магазини очилади. Пулли хизматлар юзасидан 1991 йилда иш ҳақи фонди ҳажмининг 8—10 проценти даражасига чиқилади. Ёрдамчи хўжалик ривожлантирилади. Ишлайдиган бир кишига етиштириладиган гўшт 1990—1991 йилларда 30 килограмм бўлишига эришилади. Иккиламчи иссиқлик ресурсларидан фойдаланиб, икки йил мобайнида ҳар бир юмушчига камида бир квадрат метр ҳисобидан теплицалар қурилади.

Партия комитетига, цех партия ташкилотларига қайта қуриш талабларини амалий натижаларга айлантириш ишини кучайтириш вазифаси топширилди. Ташкил этиш ва бошқаришнинг иқтисодий методларини такомиллаштиришга, тўла хўжалик ҳисоби ҳамда ўзини-ўзи пул билан таъминлашни жорий этишни жадаллаштиришга алоҳида эътибор берилсин. Ошкоралик ва демократиялаш шароитида оммага сиёсий раҳбарлик методлари эгаллансин, одамларнинг кайфиятлари ва эҳтиёжларидан бохабар бўлиб, коллектив турмушининг энг муҳим проблемалари юзасидан улар билан доимо маслаҳатлашиб турилсин. Ишчилар, инженерларнинг қайта қуришда шахсан қатнашуви масалалари юзасидан улар билан суҳбатлашиб туриш практикага жорий этилсин, ижтимоий-сиёсий аттестациядан ўтказиш, коммунистларнинг Устав талабларини қандай бажараётганликлари ҳақидаги ҳисоботларини тинглаш кенгайтирилсин. Кадрлар билан олиб бориладиган ишлар такомиллаштирилсин. Шу мақсадда пухта резерв яратишни, раҳбарлик ишларига янги ёш кучлар келишини, ишчиларни маҳорати, мутахассисларнинг профессионал билимлари ўсишини кўзда тутувчи истиқболли программа ишлаб чиқилсин. Раҳбарларни конкурс системаси билан алмаштириш кенгроқ кўламда жорий этилсин.

Одамларнинг социал активлиги ва меҳнат ғайратини юксалтириш учун идеология ишидан тўлароқ ва самаралироқ фойдаланилсин, меҳнаткашлар онгини қайта қуриш руҳида шакллантиришда идеология ишининг роли оширилсин. Идеология иши жанговар тусда бўлсин, у бирлашманинг конкрет вазифалари билан чамбарчас боғлаб олиб борилсин.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Навоий область ва шаҳар партия комитетлари эътиборини бирлашманинг техникавий ва социал тараққиётидаги камчиликлар учун партия комитетига, маъмуриятга нисбатан етарли даражада талабчан бўлмаётганликларига, коллективни тўла хўжалик ҳисоби шароитида ишлашга ўз вақтида тайёрлашни таъминлай олмаганликларига қаратди. Корхона партия ташкилоти, хўжалик раҳбарларининг куч-ғайратини туб иқтисодий ислоҳот ва демократиялашни амалга оширишга, ишлаб чиқариш топшириқлари ва мажбуриятларини бажаришда уларга реал ёрдам беришга сафарбар этиш вазифаси топширилди.

Навоий область ижроия комитети хўжалик усулида ва якка тартибда уй-жой қуриш учун «Навоиазот» ишлаб чиқариш бирлашмасига ер ажратиб беришда сансалорлик қилганлиги кўрсатиб ўтилди. Область ижроия комитетининг раиси ўртоқ А. А. Айдарқуловга шу масалани бир ой ичида ҳал қилиб, натижасини Марказий Комитетга маълум қилиш таклиф этилди. СССР Минерал ўғит ишлаб чиқариш саноати министрлиги Азот саноати давлат институтининг Чирчиқдаги филиали уй-жойларни социал-маданий-маиший объектлар ҳамда инженерлик коммуникациялари билан комплекс ҳолда қуриш учун зарур лойиҳа-смета ҳужжатларини ишлаб чиқишда бирлашмага ёрдам берсин. «Навоиазот» бирлашмасига ўз микрорайонини шу йилиёқ қура бошлаш масаласини ишлаб чиқиш тавсия этилди.

Ўзбекистон ССР Министрлар Советида

29 февраль куни Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Президиумининг навбатдан ташқари мажлиси бўлди. Мажлисда Ўзбекистон ССР Давлат статистика комитетининг кўзбўямачилик ва қўшиб ёзишларга қарши кураш соҳасида ўтказилган ишлар тўғрисидаги ҳамда Ўзбекистон ССР Халқ контроли комитети, Ўзбекистон ССР Давлат статистика комитети, Ўзбекистон ССР Қурилиш ишлари давлат комитетининг объектларни ишлатиш учун қабул қилиб олишда белгиланган тартибга риоя этилишини танлаб текшириш натижалари хусусидаги хатлари муҳокама қилинди. Республиканинг совет ва хўжалик органлари ўтган йили давлат ҳисоботини бузиб кўрсатишга қарши курашни кучайтириш юзасидан бир қанча тадбирларни амалга оширганликлари, бу эса шундай бузиб кўрсатишлар салмоғини бирмунча қисқартириш имконини берганлиги уқтириб ўтилди.

Шу билан бирга салбий ҳодисаларнинг асосий сабаблари ва оқибатлари олдини олиш, қўшиб ёзиш ва кўзбўямачилик фактларини тугатиш, ҳамма жойда давлат интизомига қатъий риоя этиш юзасидан республика халқ хўжалигида ўтказилаётган ташкилотчилик ишлари унчалик активлик, жанговарлик ва талабчанлик руҳида олиб борилмаётганлиги мажлисда таъкидлаб ўтилди. Айрим министрликлар ва идоралар, халқ депутатлари маҳаллий Советларининг ижроия комитетлари мамлакат раҳбар органларининг қарорларидан, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети билан Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг давлатни алдаш ҳар хил кўринишлари пайини қирқиш масалаларига оид қарорларидан тегишли хулосалар чиқариб олмадилар. Шу қарорлар юзасидан Қашқадарё, Самарқанд ва Хоразм область ижроия комитетларида таъсирчан чоралар кўрилмади. Ўзбекистон ССР Давлат агросаноат комитети, Ўзбекистон ССР Мелиорация ва сув хўжалиги министрлиги, Ўзбекистон ССР Қурилиш министрлиги, Ўзбекистон ССР Автомобиль транспорти министрлиги, Ўзбекистон ССР Аҳолига маиший хизмат кўрсатиш министрлиги, Ўзбекбирлашувнинг турли бошқарув бўғинларида юқори органларнинг қарорлари ижросини назорат қилиш ва текширишнинг ягона узвий жараёни таъминланмаяпти, давлат манфаатларига зид бўлган қўшиб ёзиш практикасига қарши кураш шакллари ҳамда усулларида туб бурилиш бошланмади.

Кўрилаётган чораларга қарамай, ташкилотчилик ва контрол-ревизия ишининг даражаси ҳозирча Ўзбекистон ССР Давлат агросаноат комитети системасида давлат ҳисоботини бузиб кўрсатишни тугатишни таъминламаяпти. Бултур республиканинг 60 та районида ҳисоб-китобдан яна 10 минг гектар пахтазор яшириб қолинганлиги аниқланди. Қорақалпоғистон АССР, Андижон, Жиззах, Қашқадарё, Наманган областлари ва бошқа областларнинг агросаноат комплексларида қорамол ва майда молларни ҳисобга олишдаги, чорвачилик маҳсулотлари ва ем-хашак етиштиришдаги сохтакорликларнинг турли шакллари тугатилмаган, пулли хизматларнинг ҳажмини ошириб ёзиш ҳоллари тез-тез учраб турибди.

Аҳолига маиший хизмат кўрсатувчи Ўзбекистон ССР министрликлари ва идораларининг коллегиал органлари билан раҳбарлари кўраётган комплекс чора-тадбирлар сезиларли натижалар бермаяпти. Ўзбекбирлашув, Ўзбекистон ССР Савдо министрлиги, Ўзбекистон ССР Аҳолига маиший хизмат кўрсатиш министрлигининг кўпгина корхона ҳамда ташкилотларида майда улгуржи савдо усулида сотилиши лозим бўлмаган молларни шу усулда сотиш, келгуси ҳисобот даврида ҳисобга олиниши лозим бўлган касса қолдиқларини товар обороти планининг бажарилишига қўшиб юбориш, шиша идишларни ҳисобга олишдаги қаллобликлар, чакана товар обороти, пулли ва маиший хизматлар плани бажарилишининг кўрсаткичларига тўғридан-тўғри қўшиб ёзишлар давом этмоқда.

Текшириш натижасида СССР Министрлар Советининг қуриб битказилган объектларни ишлатиш учун қабул қилиб олиш масалаларига оид талабларидан жиддий чекинишлар содир бўлганлиги аниқланди. Қурилиш ишлари паст савияда ташкил этилаётганлиги, штурмчилик, тасдиқланган лойиҳа-смета ҳужжатларидан четга чиқиш ва мансабдор шахсларнинг масъулиятсизлиги социал соҳанинг бир қанча объектларини қўпол камчиликлар билан топшириб юбориш имконини берди. Халқ депутатлари маҳаллий Советлари ижроия комитетларининг раҳбарлари бошчилигидаги давлат комиссиялари бир қанча ҳолларда ўз ишларини жойлардаги ишларнинг ҳақиқий аҳволини холисона текширмай, юзаки ташкил этдилар. Республиканинг эксплуатацион ташкилотлари вакиллари ҳам муросасозлик позициясида турдилар.

Фақат Хоразм областидагина ишларнинг сифати пастлиги ва катта ҳажмдаги чала ишлар борлиги оқибатида асосий фондлари 1,3 миллион сўмдан иборат бўлган 4470 квадрат метр уй-жой 1987 йил ҳисоботидан чиқариб ташланди. Ўзбекистон ССР Мелиорация ва сув хўжалиги министрлигида 579 минг сўмдан иборат бўлган 1660 квадрат метр, Ўзбекистон ССР Давлат агросаноат комитетида асосий фондлари 106,7 минг сўмдан иборат бўлган 408 минг квадрат метр, Ўрта Осиё темир йўл бошқармасида асосий фондлари 450 минг сўмдан иборат бўлган 1403 квадрат метр уй-жой шу жумлага киради. Самарқанд шаҳрида Ўзбекистон ССР Қурилиш министрлиги 5-трестининг 3-қурилиш-монтаж бошқармаси шу усулда ҳар сменада 250 беморни қабул қиладиган хотин-қизлар консультацияси биносини фойдаланиш учун топширган, Навоий областининг Навбаҳор районида «Узагропромстрой» 1-трести 210-колхозлараро механизациялашган кўчма колоннаси 495 квадрат метр саҳнли 8 квартирали уй-жой биносини қуриб битказмай туриб тақдим этган, область ижроия комитети эса уни қабул қилиб олган. Қашқадарё, Сурхондарё ва Тошкент областларида объектларни фойдаланишга топширишнинг мана шундай мисоллари содир бўлди.

(Давоми иккинчи бетда).

МЕҲНАТ КОЛЛЕКТИВЛАРИНИНГ СИЁСИЙ ЎЗАГИ

Бошланғич партия ташкилотлари қайта қуришнинг маркази ва бош бўғинидир, Ўзбекистон Компартиясида 21 мингдан кўпроқ бошланғич партия ташкилоти бор. Улар меҳнат коллективларининг сиёсий ўзагини ташкил этадилар, барча ташаббусларимиз ва планларимизнинг тақдири уларнинг одамларни ўз орқасидан эргаштира олиш қобилиятига боғлиқ. Бу фикр Октябрь революцияси номли Тошкент тепловоз ремонти заводи коллективининг Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Р. Н. Нишонов билан 1 март куни бўлиб ўтган учрашувида алоҳида таъкидланди.

Учрашувда КПСС Марказий Комитети февраль пленумининг материалларида, КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари М. С. Горбачев нутқида қайта қуриш янги босқичи ҳар томонлама таҳлил қилиб берилганлигини, уни идеологик жиҳатдан таъминлаш программаси баён этилиб, жуда катта ижтимоий характерга эга бўлган масалалар олға сурилганлиги таъкидлаб ўтилди.

Пленум материалларида партия ташкилотларининг биринчи навбатда амалга оширадиган вазифалари кенг доираси белгилаб берилди, қайта қуришнинг, социализм назарияси, тарихи ва практикасининг асосий масалалари, Бутуниттифоқ XIX партия конференциясида муҳокама қилинадиган муаммолар ўртага қўйилди.

Республиканинг ўтган йиллардаги ишлари якунлари ва тўла ҳал этилмай қолган масалалар беш йилликнинг учинчи йилида ишларни янада тиғизлаштирмоқда, бу йил иқтисодий ва социал ривожланишни ҳар томонлама жадаллаштириш, йўл қўйилган қолоқликнинг ўрнини тўлдириш вазифасини ўртага қўймоқда. Бунинг учун экономиканинг барча тармоқларида: саноат, қурилиш комплекси, қишлоқ хўжалигида имкониятлар мавжуд, деб уқтирилди учрашувда.

Белгиланган планлар реалликка айланиши учун хўжалик ва маданий қурилишнинг ҳамма соҳаларида куч-ғайратни икки-уч баравар ошириш керак. Ишларни қатъий равишда ўнглаб олиш, олдинги икки йил ичида йўл қўйилган қолоқлик ўрнини тўлдириш учун ҳар бир кундан, ҳар бир иш сменасидан юксак самара билан фойдаланиш зарур. Октябрь революцияси номли завод коллективи худди ана шундай меҳнат қилмоқда. Корхона хўжалик ҳисоби ва ўзини-ўзи пул билан таъминлаш шароитида муваффақиятли иш олиб бормоқда. Ишлаб чиқариш ҳажми жиҳатидан йилнинг дастлабки икки ойи топшириқлари ошириб бажарилди. Шартнома асосида маҳсулот етказиб бериш планлари бажарилди. Планга қўшимча 79 минг сўмлик товар маҳсулот реализация қилинди. Буларнинг ҳаммасига корхонани реконструкциялаш давом этаётган шароитда эришилди.

Ўтган йилнинг шу даврига нисбатан республикада ҳозир кунлик ўртача газ, кўмир, газ конденсати қазиб чиқариш, минерал ўғит, олтингугурт кислотаси, электр моторлар ва бошқа жуда кўп буюмлар ишлаб чиқариш кўпайди. Шу билан бир вақтда саноат корхоналарининг анчагина қисми барқарор ишламаяпти, жиддий ўпирилишларга йўл қўймоқда. Қолоқ коллективлар ҳам оз эмас.

Қатъиян киришишимиз лозим бўлган вазифалар партия ташкилотларининг ташкилий ва идеологик фаолиятини иқтисодий ислоҳот талабларига мувофиқлаштиришдир. Бу ишда барча кадрларимиз сиёсий ва омилкорлик етуклиги, қайта қуришга мослиги имтиҳонидан ўтадилар. Бироқ корхоналар ва ташкилотларнинг катта группаси янги шароитда ишлашга қониқарсиз тайёргарлик кўрди. Уларнинг раҳбарлари тайёрга айёрлик психологиясини енгиб ўта олмадилар. Хўжалик ҳисоби принциплари цехларга, участкаларга етказилмаяпти. Ходимларнинг меҳнатига ҳақ тўлаш ва мукофотлашнинг самарали системаларидан ёмон фойдаланилмоқда.

Кадрларнинг билимдонлигини ошириш, улар раҳбарликнинг янги иқтисодий методларини ўзлаштириши вазифаси ҳозир биринчи ўринга қўйилмоқда. Ташаббуссизликни бартараф этишни, бюрократизм ва расмиятчиликка қарши курашишни, одамларнинг юксак унум билан меҳнат қилишлари учун шароит яратишни ўрганиб олиш зарур.

Қайта қуриш вазифаларини ҳал қилиш чоғида ҳамма нарса одамлар бахт-саодати учун, уларнинг талаб ва эҳтиёжларини янада тўлароқ қондириш учун қилинаётганлигини бир дақиқа ҳам унутиб бўлмайди.

Инсон омили қайта қуришни ҳаракатга келтирувчи асосий куч бўлиб, у ижтимоий онгни активлаштиришни, янги тафаккурни ишлаб чиқишни биринчи ўринга қўймоқда. Бу эса сиёсий-тарбиявий ишларга, идеология ишларига янада юксак талаблар қўймоқда. Идеология соҳасига партия раҳбарлиги практикасида, идеология муассасалари фаолиятида ҳали туб бурилиш бўлгани йўқ.

Халқ маорифида ҳал этилмаган муаммоларнинг қаттиқ тугуни тўпланиб қолди. Мактаблар, олий ўқув юртлари ва техникумларда таълим ва тарбия бериш савияси фан-техника тараққиёти талабларидан анча орқада қолмоқда. Бу ҳақда КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, Марказий Комитет секретари Е. К. Лигачев докладида айтиб ўтилди.

Демография жараёнлари интенсивроқ ривожланаётган ва ортиқча меҳнат ресурслари бўлган республикаларда туб миллатларга мансуб малакали ишчиларни кўплаб тайёрлаш катта социал-иқтисодий аҳамиятга эга бўлган вазифадир. Шунга қарамай, Ўзбекистонда халқ маорифини ривожлантиришда ёшларга оммавий умумий таълим бериш билан ана шундай оммавий ҳунар-таълими йўқлиги ўртасидаги зиддият ҳамон жуда кескин бўлиб турибди. Туб миллатга мансуб кишилар ҳисобига индустриал ишчилар синфини шакллантириш жараёни айниқса, секин бормоқда.

КПСС Марказий Комитетининг февраль пленуми партия ташкилотларини янгиланиш, жамиятни революцион қайта қуриш, социал адолат принципларини амалда қарор топтиришнинг пухта ўйланган идеологияси билан қуроллантирди, деб таъкидланди учрашувда. Республика партия ташкилоти партия XXVII съездининг программавий ҳужжатларига, КПСС Марказий Комитети пленумларининг қарорларига амал қилиб, дадил ва новаторларча ҳаракат қилиб, эришилган натижаларни танқидий таҳлил этиб, социалистик жамиятнинг тобора янги-янги имкониятларини ишга солиб, инсон бахт-саодатини кўзлаб янгиланиш йўлидан, революцион қайта қуриш йўлидан изчиллик билан олға бораверади.

Учрашувда Тошкент шаҳар партия комитетининг биринчи секретари Б. Ф. Сатин иштирок этди.

(ЎзТАГ).

• Экиш мавсуми олдидан

Танқид ёрдам берди

Бу воқеага анча кун бўлиб қолди. Мен редакциянинг топшириғи билан районимиздаги «Ленинобод» колхози трактор паркига борган эдим: кўкламги экиш мавсумига техникалар қандай шай қилинаётганлиги билан қизиқдим. У ерда колхоз раиси А. Орзиқулов ва бош инженер С. Саидхўжаевларни учратдим. Шу пайт бу ерга район агросаноат бирлашмаси вакиллари Махтали Гусеинов ва Тожибой Набиевлар ҳам келиб қолишди. Биргалашиб ремонт ишларининг ташкил этилишини кузатдик. Аҳвол қониқарсиз эди. График бажарилмаяпти, интизом анча бўш. Биз камчиликларни бирма-бир кўрсатдик. Раис танқидни тан олди. «Чора кўрамиз, ремонтни жадаллаштирамиз» деб ваъда берди у. Бир ҳафта муддат белгиланди.

Бу муддат тугагандан сўнг, мен яна колхозга бордим. Механизаторлар, ремонтчи слесарлар сўзларининг уддасидан чиқишган эди. 33 та экиш агрегати, шунча миқдордаги сеялка, 22 та ҳайдов трактори, иккита комбайн, кўплаб чизель барона, ва бошқа механизмлар ремонтдан чиқарилиб сафга қўйилган эди.

Бу ишларни амалга оширишда бош инженер С. Саидхўжаев, мутахассислардан Ўткир Абдураҳмонов, механизаторлардан Малик Бердиёров, Эшқуввват Шерназаров, Қурбон Тошхўжаев, Хожиакбар Турғунов, Қолдибой Қибраев ўртоқлар, айниқса, жонбозлик кўрсатишибди. Слесарлардан Ғулом Ғаниев, Рустам Ботиров ҳамда колхоз бригада бошлиқларидан Алихон Мамедов, Акром Маҳмудов, Отақул Каримов ўртоқлар ҳам бир ҳафта давомида механизаторлар билан ёнма-ён туриб, ремонт ишларида актив қатнашганликларини айтишди.

Бугун техника экиш мавсумига шай.

— Холисона танқид ишимизга катта ёрдам берди, — дейди колхоз раиси. — Экиш мавсумини муваффақиятли ўтказишимизда бу қўл келади.

Н. ТЎФОНОВ,
Оққўрғон районидаги 44-ўрта мактаб ўқитувчиси.

ПАНД ЕБ ҚОЛМАЙЛИК

Коммунистик районидаги «Политотдел» колхози «III Интернационал» участкаси ремонтчи ва механизаторлари ҳар дақиқадан унумли фойдаланиб, экиш техникаларини мавсумга пухта созлаш учун ҳаракат қилмоқдалар. Ш. Эргашев, Т. Мансуров, Х. Ярулинларнинг ғайрати туфайли ҳозиргача 10 та чопиқ, 20 дан ортиқ турли маркадаги транспорт тракторлари, 6 та териш машинаси, 5 та кўрак чувиш агрегати, 5 та ОВХ, 15 та ЛО агрегатлари ҳамда бошқа машина ва механизмлари ремонтдан чиқарилди.

— Аммо очиғини айтиш керак. Бу соҳада ҳали қилинадиган ишлар анчагина, — дейди участка механиги Абубакир Алдашов. — Мана, масалан, 2 та транспорт трактори, 20 та тележка, 14 та терим машинаси, 2 та «Херсонец» комбайни ремонти запас қисмлар етишмаётганлиги туфайли судралиб ётибди. Шунингдек, ремонтдан чиқарилган агрегатларни қўйишга жой йўқ. Улар очиқ ҳавода сақланмоқда.

Умуман бундай аҳволни бошқа участкаларда ҳам кузатиш мумкин. Бундан хўжалик ва РАПО раҳбарлари жиддийроқ хулоса чиқариб, аҳволни яхшилаш бўйича чора-тадбирлар кўрмасалар, панд еб қолишимиз ҳеч гап эмас.

Л. МАНСУРОВ.

ЎЗБЕКИСТОН ССР МИНИСТРЛАР СОВЕТИДА

(Давоми. Боши 1-бетда).

Халқ хўжалиги тармоқларида бухгалтерия ҳисоб-китобининг қониқарсиз аҳволи, молиявий назоратнинг ва иқтисодий ишнинг даражаси пастлиги қўшиб ёзишлар, яшириб қолишлар ва ҳисоботни бошқа тарзда сохталаштиришларнинг асосий сабабларидан биридир. Республиканинг кўпгина корхона ва ташкилотлари шу вақтгача ҳам чиқимларни ҳисобга олишнинг унификациялаштирилган, типовой формаларини тўла-тўкис жорий этиш ҳамда унинг норматив усулига батамом ўтиш юзасидан лозим чора-тадбирларни кўрганлари йўқ. Республика назоратчи органлари томонидан ҳам, шунингдек идоравий назорат-ревизия хизматлари томонидан ҳам текширишни мувофиқлаштириш масалалари янада такомиллаштирилиши керак.

Кўрсатиб ўтилган ва бошқа камчиликлар шу боисдан содир бўлдики, республика министрликлари ва идораларининг коллегиялари, раҳбарияти ва марказий аппарати, халқ депутатлари Советларининг ижроия комитетлари ҳозирча биргаликдаги курашнинг ягона фронтини яратмаганлар, кампаниячилик ва тор идоравий ёндашувга сенинлик билан барҳам бермоқдалар, хўжалик фаолиятида ҳуқуқ бузилишига йўл қўяётган мансабдор шахсларга ҳали ҳам кўнгилчанлик қилмоқдалар. Оқибатда давлатни алдаш фактлари ҳали ҳам чуқур илдиз отган бўлиб, бу фактлар бошқарувнинг турли бўғинларида ва кўпгина корхоналарда содир бўлиб турибди, кадрларни айнитмоқда, қайта қуришга ва хўжалик юритишнинг янги методларини жорий этишга жиддий тўғоноқ бўлмоқда.

Ўзбекистон ССР Министрлар Совети қабул қилган қарорида республика министрликлари, идоралари, халқ депутатлари маҳаллий Советлари ижроия комитетларининг қўшиб ёзишларга, кўзбўямачиликка ва давлатни алдашга барҳам бериш хусусида раҳбар органлар қарорларини амалга ошириш юзасидан бажараётган ишини қониқарсиз деб топди. СССР Министрлар Советининг қуриб битказилган объектларни фойдаланиш учун қабул қилиб олиш тўғрисидаги қарорларининг бажарилишини таъминлаш юзасидан назоратни бўшаштириб юборганлиги, қурилиш бўлинмалари раҳбарларига нисбатан ҳисоботларда қўшиб ёзишларга ва хатоликларга йўл қўймаслик юзасидан талабчанликни сусайтириб юборганлиги учун «Узагропромстрой» бирлашмаси раиси Б. С. Ҳамидов, Ўзбекистон ССР Мелиорация ва сув хўжалиги министри Қ. С. Сапоев, Самарқанд область ижроия комитети раисининг ўринбосари Б. Ҳ. Ҳамроев, Хоразм область ижроия комитети раисининг ўринбосари В. И. Пустовойт ўртоқларга қаттиқ виговор эълон қилинди. Ўзбекистон ССР қурилиш министри ўртоқ А. Г. Мананников қаттиқ огоҳлантирилди.

Қашқадарё область ижроия комитетига (ўртоқ А. Г. Кадин) область ижроия комитети раисининг ўринбосари Х. К. Кўпайсиновнинг жавобгарлиги ҳақидаги масалани у соғайганидан кейин кўриб чиқишни, шунингдек социал соҳа объектларининг белгиланган тартибни бузган ҳолда фойдаланиш учун қабул қилинишига йўл қўйган халқ депутатлари маҳаллий Советлари ижроия комитетлари раҳбарларининг жавобгарлигини кўриб чиқишни топширди. Хоразм область ижроия комитетига (ўртоқ Р. М. Худойберганова) социал соҳа объектларини фойдаланиш учун қабул қилишга принципсиз ва юзаки ёндашганлиги учун Урганч район ижроия комитети раисининг ўринбосари ўртоқ Сапоевнинг ҳамда қурилиш ишлари сифатининг паст бўлганлиги ва давлат ҳисоботида хатоликларга йўл қўйганлиги учун СССР Давлат агросаноат комитети «Спецтеплицемонтаж» трестига қарашли Хоразм кўчма механизациялашган колоннасининг бошлиғи ўртоқ Файзуллаевнинг ўз лавозимида қолиш-қолмаслиги масаласини кўриб чиқиш топширилди.

Область партия комитети бюросининг қарори билан Тошкент область ижроия комитети раисининг ўринбосари ўртоқ В. И. Калибердинга ва капитал қурилиш бош бошқармасининг бошлиғи ўртоқ Аҳмедовга виговор эълон қилинганлиги ҳамда социал соҳа объектларини фойдаланишга топшириш чоғида ҳисоботларни бузиб кўрсатиш фактлари Ўзбекистон ССР Мелиорация ва сув хўжалиги министрлиги, Ўзбекистон ССР Қурилиш министрлиги, Ўзбекистон ССР Сув хўжалиги қурилиши давлат комитети, «Узагропромстрой» бирлашмаси коллегияларида, Навоий, Самарқанд, Тошкент ва Хоразм область ижроия комитетларида кўриб чиқилганлиги ва айбдор мансабдор шахслар қаттиқ жазоланганлиги маълумот учун қабул қилинди.

Республика ҳукуматининг 1987 йил 25 июлда чиқарган қарорининг давлат статистика ҳисоботларидаги қўшиб ёзишлар, кўзбўямачилик ва бошқа хатоларга чек қўйиш тўғрисидаги банди талабларини бажариш юзасидан амалий назоратни таъминламаганликлари учун Ўзбекистон ССР Аҳолига маиший хизмат кўрсатиш министри ўртоқ Б. И. Бугровга виговор эълон қилинди. Ўзбекистон ССР Давлат агросаноат комитети раисининг биринчи ўринбосарлари И. Қ. Қурбонов, В. И. Антонов ўртоқларнинг, Ўзбекистон ССР савдо министри ўртоқ Ю. П. Литвиненко, Ўзбекбирлашув правлениесининг раиси О. М. Маҳмудовнинг диққат-эътибори улар раҳбарлик қилаётган тармоқларда қўшиб ёзишлар ҳамда ҳисоб ва ҳисоботдаги белгилаб қўйилган тартибни бузишлар ҳамон давом этаётганлигига қаратилди. Улар бундан буён давлат интизомини бирон-бир тарзда бузганлари тақдирда уларга нисбатан қаттиқроқ жазо чоралари кўрилади, деб огоҳлантирилди.

Ўзбекистон ССР министрликлари ва идораларига, Иттифоқ қарамоғидаги бирлашмалар ва корхоналарга, Қорақалпоғистон АССР Министрлар Совети, область ижроия комитетлари ва Тошкент шаҳар ижроия комитетига қўшиб ёзишлар ва кўзбўямачилик билан статистика ҳисоботларини бузиш хўжалик ҳисоби негизларини барбод этишини ҳамда корхоналарнинг ўзини-ўзи пул билан таъминлаш ва ўз харажатларини ўзи қоплашга ўтишни секинлаштиришини ҳисобга олиб, давлатни алдашнинг ҳар қандай кўринишларига қарши курашни энг муҳим социал-иқтисодий вазифа деб ҳисоблаш ҳамда салбий ҳодисаларга барҳам бериш йўлидаги ҳал қилувчи соҳалардан бири деб қараш топширилди.

Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Президиуми республика министрликлари ва идоралари, Қорақалпоғистон АССР Министрлар Совети, область ижроия комитетлари ва Тошкент шаҳар ижроия комитети зиммасига коллегиялар ва ижроия комитетларининг мажлисларида мазкур қарорни кўриб чиқишни, давлатни алдашга барҳам бериш соҳасида кўрсатиб ўтилган камчиликлар ва бошқа мавжуд камчиликларни тугатиш учун таъсирчан чора-тадбирлар кўришни юклади. Шу йилнинг биринчи кварталида қўшиб ёзишлар ва кўзбўямачилик сабабли етказилган моддий зарарнинг ўрнини қоплаш юзасидан тегишли иш олиб бориш таклиф қилинди. Ўзбекистон ССР халқ контроли комитетига, Ўзбекистон ССР Госстройига, маблағ билан таъминловчи банкларга, Ўзбекистон ССР Давлат статистика комитетига лойиҳалар ва қурилиш ишлари сифатини, шунингдек объектларни фойдаланишга топшириш учун қабул қилиб олиш юзасидан тасдиқланган қоидаларга риоя этилишини ва ҳисобот маълумотларининг тўғрилигини муттасил текшириб бориш топширилди. Текширув натижалари коллегияларнинг қўшма мажлисларида ўз вақтида кўриб чиқилсин, аниқланган камчиликларга барҳам бериш учун дарҳол амалий чоралар кўрилсин.

Ўзбекистон ССР Савдо министрлигига, савдо шохобчаларига эга бўлган министрликлар ва идораларга Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети билан Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг ушбу масала хусусидаги қарорлари асосида халқ истеъмоли молларини етказиб берувчилардан бундай молларни қабул қилиб олиш борасида коммерция иши даражасини ошириш таклиф этилди. Ўзбекбирлашув, Ўзбекистон ССР Аҳолига маиший хизмат кўрсатиш министрлиги амалда давлат ҳисоботининг ҳар қандай тарзда бузилишига батамом барҳам бериш учун олиб борилаётган ишнинг самарадорлигини ва натижадорлигини таъминлашлари керак. Ўзбекистон ССР Автомобиль транспорти министрлигига 1988 йилнинг биринчи ярмида ўз қарамоғидаги автомобиль корхоналарини янги кўрсаткич — ҳақ тўланадиган автотонна-соат кўрсаткичига ўтказишни ниҳоясига етказиш, қўшиб ёзишлар, ҳисоботдаги сохталиклар йўлига ишончли ташкилий ва иқтисодий ғов солиш таклиф қилинди. Ўзбекистон ССР Ички ишлар министрлиги ва Ўзбекистон ССР Юстиция министрлигига салбий ҳодисаларга қарши курашнинг форма ва методларини такомиллаштириш, қўшиб ёзишлар ва давлат ҳисоботларидаги бошқа сохталиклар тўғрисидаги материалларнинг ўз вақтида ва тўла-тўкис кўриб чиқилишини амалга ошириш, жойларда кўрилаётган тадбирларнинг самарадорлиги устидан назоратни кучайтириш, айбдор шахсларнинг жазоланиши муқаррарлигини таъминлаш топширилди.

Гўшт етиштириш ва уни республика фондига етказиб бериш планлари қониқарсиз бажарилаётгани тўғрисидаги масала ҳам кўриб чиқилди. Гўшт маҳсулотларидан фойдаланиш устидан тегишли контролнинг йўқлиги натижасида Қорақалпоғистон АССР Министрлар Совети, Бухоро, Қашқадарё, Самарқанд область ижроия комитетлари январь-февраль ойларида фонд интизомини бузиш ҳолларига йўл қўйдилар. Тор маҳкамачилик манфаатларини кўзлаш ҳамда маҳаллийчилик кўринишлари натижасида мазкур ижроия комитетлар, шунингдек область агросаноат комитетларининг ва Ўзбекистон гўшт-сут маҳсулотлари савдоси бошқармаси бўлинмаларининг раҳбарлари республика фондига гўшт маҳсулотлари жўнатишни таъминламадилар. Масалан, Қашқадарё область ижроия комитети январь ойида шундай операциялар оқибатида Андижон, Сирдарё, Фарғона ва Тошкент областларига 450 тонна гўштни кам жўнатди, айни вақтда 72 тонна гўштни Тошкент шаҳрига нарядларсиз юборди. Қорақалпоғистон АССР Министрлар Совети, Бухоро ва Самарқанд область ижроия комитетлари ҳам худди шундай иш тутдилар. Бундай практика февраль ойида ҳам давом этди. Буларнинг ҳаммаси Жиззах, Сирдарё, Фарғона областлари ҳамда республикадаги бошқа бир қанча областлар умумий овқатланиш корхоналарини, қасалхоналар, болалар муассасалари ва бошқа муассасаларни гўшт маҳсулотлари билан таъминламасликка олиб келди.

Гўшт комбинатларига чорва мол етказиб бериш ва гўшт етиштириш плани бажарилишини барбод этганликлари, бунинг оқибатида аҳолини гўшт маҳсулотлари билан таъминлашда узилишлар рўй берганлиги учун Ўзбекистон ССР Давлат агросаноат комитети бош бошқармаси бошлиғининг ўринбосари ўртоқ В. Х. Одиловга, Қорақалпоғистон АССР Давлат агросаноат комитети раисининг ўринбосари ўртоқ Т. Палвашевга, Бухоро область ижроия комитетининг раиси ўртоқ А. Х. Тошканбоевга, Қашқадарё область ижроия комитетининг раиси ўртоқ А. Г. Кадинга, Самарқанд область ижроия комитетининг раиси ўртоқ А. А. Йўлдошевга, Сурхондарё область ижроия комитетининг раиси ўртоқ Ҳ. Э. Бердиевга танбеҳ берилди.

Президиум Ўзбекистон ССР Давлат агросаноат комитетига, Ўзбекистон ССР Савдо министрлигига, Қорақалпоғистон АССР Министрлар Совети ва область ижроия комитетларига ҳар бир колхоз ва совхоз чорва тайёрлаш планларини сўзсиз бажариши юзасидан амалий чоралар кўришни, аҳоли ўртасида тушунтириш ишларини кенг авж олдириб, 1988 йилги планда кўзда тутилганидан кам бўлмаган ҳажмларда чорва харид қилишни таъминлаш вазифасини топширди. Хўжаликлар гўшт комбинатларига чорва молларни бир маромда етказиб бериб туришлари, республика фонди ҳисобидан бошқа областларга гўшт ўз вақтида ва тўла ҳажмда жўнатиб турилиши устидан қатъий назорат ўрнатиш таклиф қилинди. Фонд интизомини бузишга йўл қўювчи шахсларни қаттиқ жавобгарликка тортиш топширилди.

Президиум мажлисида Ўзбекистон ССР Олий Советининг депутатларига сайловчилар берган наказлар қандай бажарилаётгани кўриб чиқилди. Таҳлил шуни кўрсатдики, Ўзбекистон ССР Госплани наказларни рўёбга чиқариш борасида министрликлар ва идораларнинг ишини ҳозирча суст мувофиқлаштирмоқда, бунинг натижасида ўн иккинчи беш йилликка қабул қилинган шундай наказларнинг 74 тасини ижро этишнинг аниқ муддатлари шу пайтгача ҳам белгиланмаган. Ўзбекистон ССР Давлат агросаноат комитети, Ўзбекистон ССР Мелиорация ва сув хўжалиги министрлиги, Ўзбекистон ССР Енгил саноат министрлиги, Ўрта Осиё темир йўли бошқармаси бу масалаларда интизомсизлик қилмоқдалар. Министрликлар ва идораларнинг раҳбарлари сайловчиларнинг наказларини бажаришга эътиборсизлик билан қараётганликлари сабабли уларни бажариш юзасидан белгиланган муддатларга амал қилинмаётганлиги таъкидлаб ўтилди. Сариосиё районидаги Дашнобод посёлкасида консерва цехини, Янгийўл районида Ўрта Осиё қишлоқ хўжалигини механизациялаш ва электрлаштириш институтининг экспериментал заводини, Урганч районида паррандачилик фабрикаси цехини ишга тушириш муддатлари икки марта кечиктирилди. 1987 йилда планга киритилган 49 та қурилишдан 20 тасида ажратилган маблағлар чала ўзлаштирилди, 10 та объект ишга туширилмади.

Республика Министрлар Совети Президиуми сайловчиларнинг наказларини рўёбга чиқаришни жадаллаштиришга қаратилган қарорларнинг бажарилишини ташкил этиш соҳасида Ўзбекистон ССР Госплани, Ўзбекистон ССР Давлат агросаноат комитети, Ўзбекистон ССР Қурилиш министрлиги, Ўзбекистон ССР Маориф министрлиги, Ўзбекистон ССР Мелиорация ва сув хўжалиги министрлиги, Ўзбекистон ССР Бинокорлик материаллари саноати министрлиги, Ўзбекистон ССР Балиқчилик хўжалиги давлат комитети, Ўрта Осиё темир йўли бошқармаси фаолиятини мутлақо етарли эмас, деб топди. Ўзбекистон ССР Госпланига, министрликлар ва идораларга коллегиал органларнинг мажлисларида сайловчиларнинг СССР Олий Совети ва Ўзбекистон ССР Олий Совети депутатларига берган наказларини рўёбга чиқариш борасидаги ишларнинг аҳволини шу йилнинг март ойида яна бир бор амалий равишда кўриб чиқиб, уларни ўз вақтида бажариш юзасидан амалий чоралар белгилаш топширилди.

«ТОШКЕНТ—БАНГАЛОР» РАДИОКЎПРИГИ

Ҳиндистонда Тошкентда яратилган қуёш энергиясини энергиянинг бошқа турига ўтказувчи қурилма синовлари тўғрисидаги сўнгги маълумотларни Ўзбекистон олимлари радио орқали олдилар. Икки мамлакат физикларининг йўлдош алоқа ёрдамида ўтказилган «Тошкент — Бангалор» радиокўприги бирлаштирди. Радио орқали ўтган суҳбатда тилга олинган мураккаб техникавий ечим ҳинд олимлари билан биргаликда тузилган программага кўра, Тошкентдаги «Физика — Қуёш» илмий-ишлаб чиқариш бирлашмаси мутахассислари билан ҳамкорликда бажарилган.

Эфирдаги бу мулоқот Ҳиндистоннинг СССРдаги фестивали муносабати билан уюштирилди. Бу мулоқотда республикамиз олимлари, санъатшунослари, жамоат арбоблари иштирок этдилар. Тошкент билан Ҳиндистоннинг илмий ва маданий марказларидан бири бўлган Бангалор ўртасидаги бевосита алоқа ўрнатилганига ўн йил бўлди. 1978 йилда СССР билан Ҳиндистон ўртасида илмий-техникавий ҳамкорлик тўғрисида давлатлараро битим тузилганидан кейин бундай алоқа ўрнатилди. Шу битим доирасида Ўзбекистон пойтахти ва Ҳиндистоннинг бир қанча шаҳарларида иккала мамлакат олимларининг симпозиумларини ўтказиш анъана бўлиб қолди. Ҳамкорлик қирралари ранг-баранг бўлиб, қуёш энергиясини тўпловчи қурилмалар яратишни, янги дорилар ишлаб чиқаришни, электрон материалшунослик бўйича биргаликда тадқиқотлар ўтказишни қамраб олади.

Радиокўприк алоқаларни бундан буён ҳам мустаҳкамлашга бағишланди. Мулоқотда иштирок этган кишилар Ҳиндистон билан Ўрта Осиё халқлари ўртасидаги алоқалар қадим замонлардаёқ ўрнатилганлигидан шаҳодат берувчи дастлабки маълумотлар борлигини айтдилар. Аммо бизнинг давримизда, айниқса, мустаҳкам ҳамкорлик ўрнатилди. Жавоҳарлал Неру номли университетда мамлакатимиз тарихи ва маданиятини ўрганаётган марказ муваффақиятли ишлаб турибди. Ўзбекистон билан ана шу марказ бир-бирларига илмий ахборотларни юбориб турибдилар. Тошкентлик ўқитувчилар Ҳиндистон университетларида лекциялар ўқишмоқда, ҳинд олимлари эса Ўзбекистон пойтахтидаги олий ўқув юртларига тез-тез келиб турипшибди.

— Иккала мамлакатимиз ўртасидаги маданий алоқаларнинг янада кенгайиши Ҳиндистон ва Ўзбекистон халқларини тағин ҳам яқинлаштиришга имкон беради, — деди радиомулоқот чоғида машҳур ҳинд рассоми Святослав Рерих. — Жаҳондаги барча софдил кишиларнинг мақсади ва муддаоси муштаракдир — биз Ер юзида тинчлик бўлишини истаймиз. Шу мақсад йўлида биргаликда ҳаракат қилишимиз лозим, санъатимиз ҳам шунга хизмат қилади.

Радио суҳбат қатнашчилари Тошкент ва Бангалор ҳақида, турли соҳалардаги Совет — Ҳиндистон алоқалари тўғрисида кўпгина янги, қизиқарли тафсилотларни тингладилар. Радиокўприк Ўзбекистон билан Ҳиндистон ўртасидаги анъанавий дўстлик алоқаларини янада мустаҳкамлашга хизмат қилади.

Радио орқали мулоқотда Ҳиндистон Республикасининг Тошкентдаги бош консули Йогендра Кумар иштирок этди.

(ЎзТАГ мухбири).

ДОЛЗАРБ ВАЗИФАЛАР

2 март куни Тошкентда Ўрта Осиё, Закавказье республикалари ва Қозоғистондан чет мамлакатларга радиоэшиттириш раҳбарларининг семинар-кенгаши бўлди. Унда марказий радиоэшиттириш, иттифоқдош республикалар Телевидение ва радиоэшиттириш давлат комитетлари, Адигей автоном области телевидение ва радиоэшиттириш комитети, Совет Армияси ва Ҳарбий-Денгиз Флоти бош сиёсий бошқармасининг вакиллари, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг масъул ходимлари қатнашдилар.

Чет мамлакатларга эшиттиришларда СССРдаги қайта қуриш жараёнини ёритиш ва халқаро муаммоларни ҳал этишда янги сиёсий тафаккурни пропаганда қилишнинг долзарб вазифалари муҳокама этилди.

Семинарда КПСС Марказий Комитетининг масъул ходимлари Е. А. Румянцев, А. И. Зотов нутқ сўзладилар.

(ЎзТАГ).

ХАЛҚ МАОРИФИНИ ЯНГИ СИФАТ ДАРАЖАСИГА КЎТАРАЙЛИК

Улуғ доҳий В. И. Ленин коммунистик партия совет ҳокимиятининг биринчи йилларидаёқ янги жамиятнинг талабларига тўлароқ жавоб берадиган, халқ орзу-умидини ифодалайдиган мактаб яратиш вазифасини қўйдилар. Асосий принципларига ўша вақтда асос солинган Советлар мамлакатининг мактаби вақт синовидан муваффақиятли ўтди. Бизнинг халқ маорифи системамиз биринчи социалистик давлатнинг жаҳон маданиятининг юқори чўққиларига жадал кўтарилишида, иқтисодий ва социал тараққиётида катта роль ўйнади.

Мамлакатда саводсизликни тугатиш, барча мактаб ёшидаги болаларни бошланғич тўрт йиллик мактабга жалб этиш, умумий етти йиллик, сўнгра саккиз йиллик ва ниҳоят, тўла ўрта таълимга ўтиш билан боғлиқ бўлган вазифалар изчил ҳал қилинди. Мутахассис кадрларга талабнинг тўхтовсиз ортиб бориши янги олий ўқув юртларини очишга олиб келди. Ўрта махсус ўқув юртлари, шунингдек, ишчи кадрлар тайёрланадиган ҳунар мактаблари тармоғи кенгайди.

Бироқ, жамиятимизда сўнгги йилларда таркиб топган турғунлик ҳолати халқ маорифига ҳам салбий таъсир кўрсатди. Ҳозирги кунда қайта қуриш мактаб орқали ўтмоқда. Халқ маорифи системасида қатъий ўзгаришлар қилмай туриб, бутун жамиятнинг диққат-эътиборини шу соҳада етилган муаммоларга қаратмай туриб бунёдкорликда юксак суръатларга эришиш мумкин эмас. Шунинг учун ҳам партия мактабимиздаги иш аҳволини, унинг истиқболларини катта сиёсий масала сифатида кўриб чиқмоқда, бу соҳага бутун партия, бутун халқнинг эътиборини жалб қилишни зарур деб ҳисобламоқда. КПСС Марказий Комитетининг 1988 йил февраль Пленуми олий ва ўрта мактабда қайта қуришнинг бориши ва уни амалга ошириш бўйича партиянинг вазифалари тўғрисидаги масалани шундан келиб чиқиб муҳокама қилди. Пленумда КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзоси, Марказий Комитет секретари Е. К. Лигачев шу масала юзасидан доклад қилди. Пленумда КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари М. С. Горбачев «Революцион қайта қуриш — янгиланиш идеологияси» мавзуида катта нутқ сўзлади.

Пленум кенг давлат позицияларидан туриб таълим-тарбия системаси ислоҳоти боришини кўриб чиқди. Ўтган босқичнинг ижобий якунлари ҳисобига шуни ҳам киритиш мумкинки, партия, совет, хўжалик органлари халқ маорифи масалалари билан кенгроқ шуғулланадиган бўлиб қолдилар. Халқ маорифига маблағлар ажратишга қолдиқ ёндашув ўтиб кетди. 1984—1987 йилларда Тошкент областида 87 минг ўқувчи ўрни бўлган мактаблар, 5360 ўринли ҳунар-техника билим юртлари, 31 минг ўринли мактабгача болалар муассасалари ишга туширилди. Маориф таъминоти янгиланмоқда. Мактаблар ва ҳунар-техника билим юртларида янги ўқув планлари ва программалари киритилди. «Информатика ва ҳисоблаш техникаси асослари», «Оилавий турмуш этикаси ва психологияси» ва бошқа шу каби дарслар бўйича ўқитиш ташкил этилди.

Барча ҳунар-техника билим юртлари ўрта маълумот берувчи базага айлантирилди, 11 йиллик таълимга ўтиш амалга оширилмоқда. Бу ўқув йилида мактабларга 30 минг нафардан ортиқ 6 ёшли болалар қабул қилинди. Ҳозирги вақтда областда 79 та мактаблараро ўқув ишлаб чиқариш комбинатлари ишлаб турибди. Уларда 105 мингдан ортиқ ўқувчи касб кўникмаларини ўрганмоқдалар. Ўқувчилар учун 8 мингга яқин ишчи ўрни ташкил этилган.

Мактаблар ва ҳунар-техника билим юртларини компьютер техникаси билан жиҳозлаш бошланди. Областда электрон ҳисоблаш машиналари билан жиҳозланган 30 та мактаблараро кабинетлар ва ҳунар-техника билим юртларида ўнта шундай кабинетлар ишлаб турибди.

Бироқ, амалга оширилгани қилиниши лозим бўлган ишларнинг арзимас қисмини ташкил этади. Умуман Пленумда таъкидлаб ўтилганидек, мактаб ислоҳоти «тўхтаб ётибди», муаммолар ва қарама-қаршиликлар ботқоғига ботиб қолган. Педагогика коллективларининг куч-ғайрати бюрократик бошқарув, расмиятчилик, процент кетидан қувиш каби иллатлар билан касалланмоқда. Ўрта ва олий ўқув юрти билан бутун мамлакатни тобора кенг қамраб олаётган жадал ривожланиш муҳити ўртасида тафовут сезилмоқда.

Пленум халқ маорифини қайта қуриш қандай йўл билан бориши юзасидан принципиал кўрсатмалар берди. Бу тадбир совет мактабининг ягона, меҳнат, политехник мактаб эканлиги тўғрисидаги учта ленинча қоида билан тўлдириб борилиши керак. Бу асосий принциплар сўнгги йилларда ҳаддан ташқари бузилди ва расмийлаштириб юборилди. Мактаб бюрократик ягона таълим бериш доирасида қотиб қолди, бунда ягоналик тушунчаси қўпол равишда бузилди.

Мактабнинг ягона унинг ғоявий-тарбиявий йўналишида, ҳар бир киши ўз қобилиятини рўёбга чиқариш учун имкониятларнинг тенглигида, ўзининг ижтимоий вазифасида кўринади. Мактаб ҳамма ёшларга сифатли илм бериши, уларнинг ҳаёт йўлини тенг имкониятлар билан таъминлаши лозим. Умумий таълим мактаби кишиларнинг узлуксиз таълими системасида баъзи бўғини бўлиб қолиши лозим. У барча ўсмирлар ва қизларга сифатли ўрта маълумот беришга даъват этилган. Сўнгра эса уларга шахсий ва ижтимоий қизиқишларини, лаёқати ва тайёргарлиги даражасини ҳисобга олиб, олий ўқув юрти ёки техникумга, ҳунар-техника билим юртига ўқишга бориш ёки бевосита ишлаб чиқаришда касб ўрганишни тушуниб танлашга имконият бериши зарур.

Билим сифати биринчи планда бўлиши лозим. Ҳозирги вақтда бу мезон иккинчи даражали позицияга суриб қўйилган. Эълон қилинган умумий мажбурий ўрта таълим билан кўпчилик ўқувчиларни тайёрлашнинг амалдаги даражаси ўртасидаги тафовут каттадир. Қуйидаги мисол ҳам шундан далолат беради: 1987 йилда областимизнинг барча шаҳарлари ва районларида қатор дарслар бўйича ўтказилган контрол ишлари шуни кўрсатдики, ўқувчиларнинг амалдаги билими уларнинг журналдаги баҳоларига тўғри келмайди.

КПСС Марказий Комитетининг Пленумидаги докладда шундай рақам келтирилди. Ўзбекистонда ўқувчиларни турли ишларга жалб қилиш оқибатида ўн йиллик программани ўтишга 8,5—9 йил вақт қолган. Бунинг оқибати ёмон бўлаяпти. Масалан, педагогика билим юртлари студентларининг билимлари текширилганда улар тўлиқсиз ўрта мактаб курси бўйича элементар вазифаларни ҳам бажара олмасликлари маълум бўлди. Ўқув юртларининг барча синфлари ва аудиторияларида билимнинг обрўсини тиклаш, пухта ўқув муҳитини тиклаш лозим.

Ҳунар-техника билим юртлари системасида ҳам муҳим муаммолар тўпланиб қолди. Ҳозирги вақтда қуйидаги қарама-қаршилик тобора кучайиб бормоқда, яъни ишларнинг технологик мураккаблиги ишчилар малакаси даражасидан илдамлаб кетмоқда. Шунинг учун ҳам ишчи кадрлар тайёрлаш кўпроқ умумий ўрта таълим базасида олиб борилиши лозимдир. Ишлаб чиқаришнинг талаблари, ривожланган мамлакатлар тажрибаси ҳам шундай хулоса чиқаришга олиб келмоқда.

Аввало йирик шаҳарларда мураккаб ва интеграллаш касблари бўйича замонавий малакали ишчилар тайёрлашга қодир бўлган ихтисослашган билим юртларини барпо этиш, уни территориал тармоқ ва тармоқлараро ўқув юртларига айлантириш истиқболли йўналиш деб ҳисобланиши лозим.

Ўртоқ Е. К. Лигачевнинг докладида олий ва ўрта махсус ўқув юртларининг фаолияти чуқур таҳлил қилинди. Ҳозирги вақтда областдаги 20 та олий ўқув юрти ва 63 та техникумда 310 дан ортиқ мутахассислик бўйича 250 мингдан ортиқ киши таълим олаяпти. Бу соҳада ҳам таълим ва тарбиянинг ташкилий структураларининг турли хиллигини таъминлаш зарур бўлиб қолди. Олий ўқув юрти фанини ривожлантириш, студентларни замонавий асбоб-ускуналар ёрдамида ўқитиш ва уларни бевосита ижодий ҳаётга жалб этиш имкониятлари олий ўқув юртларининг академик ва тармоқ институтлари, корхоналар ва бирлашмалар билан яқин кооперацияда бўлишини таъминлаши мумкин.

Олий ва ўрта махсус таълим системаси бизда узоқ вақтлар экстенсив ривожланди. Кўпинча моддий базаси, педагогик кадрлар, ҳатто, битирувчилардан истиқболда оқилона фойдаланиш ҳисобга олинмасдан янги олий ўқув юртлари ва техникумлари очилди. Пленумда бу масала бўйича партия позицияси аниқ ифода этилди. Олий ўқув юртларини муттасил, қатъий аттестациядан ўтказиб туриш, кучсизларга ёрдам бериш, зарур ҳолларда уларни обрўли ўқув юртларининг филиалларига айлантириш йўлларидан бориш керак.

Ҳозирги вақтда областдаги олий ўқув юртлари структурасини ҳам такомиллаштириш ва иҳтисослаштириш бўйича ишлар бошлаб юборилди. Олий ўқув юртлари ректорлари ва Советларининг ҳуқуқларини кенгайтиришга қаратилган чоралар амалга оширилмоқда. Бу демократияни янада ривожлантиришга ёрдам беради. Йирик база корхоналарида кафедраларнинг филиаллари тузилмоқда, бу диплом ишларини уларни кейинчалик ишлаб чиқаришга жорий қилиш билан боғлаб бажаришда яхши натижалар беради.

Ўқитувчи, муаллим бутун маориф системасини қайта қуришнинг етакчи кучидир. Белгиланган қайта қуришнинг муваффақияти ҳал қилувчи даражада унинг билими, педагогик маҳорати, эътиқодий позициясига боғлиқдир. Педагогик кадрларни тайёрлашга катта эътибор бериш зарур. Айниқса, у бизнинг областимизда муҳимдир. Чунки, бизда химия, тарих, география бошланғич синфлар ўқитувчилари етишмаяпти. Уларга бўлган талаб фақатгина 30 процент бажарилмоқда.

Педагогика олий ўқув юртларида студентларни тайёрлаш сифати пастлигича қолмоқда. 1987 йилда областда 249 нафар ўқитувчи ва ишлаб чиқариш таълими мастерлари шартли аттестациядан ўтказилди.

Пленумда халқ маорифини моддий таъминлаш масаласи ҳар томонлама таҳлил қилинди. Сўнгги йилларда кўрилаётган чораларга қарамай, мактабларнинг моддий базаси оғир аҳволдадир. Бу Тошкент областига ҳам тааллуқли. Ҳозирги вақтда ҳар икки мактабнинг бири мослашган ва типовой бўлмаган биноларда, 96 та мактаб авария ҳолатидаги биноларда жойлашган. Мактабларнинг 75 проценти икки сменада ишламоқда. Мактабларни бир сменада ишлашга ўтказиш учун, синфлардаги ўқувчилар сони бўйича белгиланган нормативларга эришиш ва 6 ёшлиларни ўқитишга ўтиш ҳисобга олинса, область бўйича салкам 465 минг ўқувчи ўрни етишмайди. Айни вақтда план бўйича ўн иккинчи беш йилликда маблағ билан таъминлашнинг барча манбалари ҳисобига 139 минг ўринли мактабларни ишга тушириш назарда тутилган. Область аҳолиси мактабгача болалар муассасаларига бўлган талабининг фақатгина ярми қаноатлантирилмоқда. Областдаги ҳунар-техника билим юртларида ўқув жараёнини нормал ташкил этиш учун 398 та устахона ва лабораториялар, 380 та трактор ва пахта териш машиналари етишмайди. Бундай аҳвол билан келишиб бўлмайди.

Тармоқ министрликлари ва идораларнинг, база корхоналарининг халқ маорифи эҳтиёжларига бўлган муносабатини ўзгартириш лозим. Сўнгги тўрт йил давомида министрликлар ва идоралар область мактаблари учун бирорта ҳам станок ажратмадилар. Ҳунар-техника билим юртларининг база корхоналари эса билим юртларига асбоб-ускуналар, машиналар етказиб бермади. Советлар ҳам ўзларининг хўжалик ҳуқуқлари кенгайганлиги, маҳаллий бюджетларни шакллантиришнинг янги принциплари туфайли мактабларни кенгроқ қўллаб-қувватлашлари мумкин ва зарур.

Ҳозирги вақтда маориф системасига раҳбарлик қилишга муносабатнинг иккита тенденцияси назарда тутилмоқда. Бир томондан — бошқарув марказлари билан унинг бўғинлари ўртасидаги идоравий тўсиқларни бартараф этишга интилиш, иккинчи томондан — қуйи бўғинлар — ўқув юртларининг мустақиллигини кенгайтиришга бўлган интилишдир. Маориф идораларини бирлаштириш, уларни халқ маорифи бўйича ягона комитетга қўшиш ғоясининг ҳам кўпгина талабгорлари бор.

Бу ерда сўз мактаб ва олий ўқув юртини ўзини-ўзи бошқаришини энг кўп даражада ривожлантириш тўғрисида бормоқда. Мактабларда ва ҳунар-техника билим юртларида ўқув юртлари кенгашларини тузиш назарда тутилмоқда. Бундай кенгашлар составида педагогика коллективи, жамоат ташкилотлари, база корхоналари вакиллари, ота-оналар бўлиши лозим.

Пленумда маҳаллий Советлар ёрдамида маорифнинг янги демократик сайланувчи органларини ташкил этиш ҳақида гапирилди. Бу органлар ўз территориясида мактабгача ёшдаги болалар муассасалари, мактаблар ва билим юртларига бевосита раҳбарлик қилишни ўз зиммасига олади. Бу ишда мамлакатимизда 30-йилларда ижобий тажриба тўпланган эди. Халқ маорифи бўйича кенгашлар турли хил манбалардан халқ маорифи эҳтиёжлари учун маблағларни жалб қилишлари, аниқ мақсадга мўлжалланган фондлар яратишлари, қимматли техника воситалари, спорт иншоотларидан биргаликда фойдаланишга, педагогик умумтаълимни ташкил этишга ёрдам беришлари мумкин эди.

Совет мактабини қайта қуриш билан партия ташкилотлари актив шуғуллансалар у муваффақиятли борган бўларди. Партия ташкилотлари маориф соҳасига сиёсий раҳбарлик даражасини оширишлари лозим. Ижтимоий фанлардан дарс бериш сифатини ошириш, ёшларда замонавий диалектик фикрлашни, ижтимоий ҳолатларга синфий позициялардан туриб баҳо беришни ўрганишни шакллантириш бўйича ишда коммунистлар олдида катта вазифалар турибди.

Ёшларни амалда чуқурлашаётган демократия шароитларида яшаш ва ҳаракат қилишга ўргатиш лозим. Ўсмирларни ватанпарварлик ва интернационал руҳда тарбиялашни сезиларли даражада кучайтириш талаб этилади. Коммунистик ахлоқни шакллантириш, ўсиб келаётган авлодни атеистик руҳда тарбиялаш, уларда юксак маънавий эҳтиёжлар ва эстетик дидни, жисмоний такомиллашишга бўлган эҳтиёжни тарбиялашга эътиборни кучайтириш лозим.

Ўқитувчи кадрларни тайёрлашни тубдан яхшилаш, партия комитетларининг педагогик ишга зарур сиёсий ишчанлик ва аҳлоқий фазилатларга эга бўлган муносиб ходимларни жалб этишдаги масъулиятини ошириш керак.

Халқ маорифи муаммоларининг муҳокамаси давом этмоқда. Унинг белгиланган йўллар бўйича қайта қуриш ҳам давом этмоқда. Ўртоқ М. С. Горбачев Пленумдаги ўз нутқида шундай таъкидлади: «... Ҳозир, Пленумда маориф системасини янгилашнинг ҳамма аниқ-равшан йўлларини белгилаш нотўғри бўлур эди, деб ўйлайман. Бу — осон иш эмас. Бу соҳада кенг жамоатчилик ва аввало мутахассислар: ўқитувчилар, муаллимлар, олимлар ўзларининг ҳал қилувчи сўзларини айтишлари керак. Пленумимиз қарорлари партиянинг ўз навбатдаги съездига ҳозирлик кўраётган ўқитувчиларга сиёсий тавсияси бўлиб қолсин. Олий ва ўрта махсус таълим ходимлари ҳам шу ҳақда ўйлаб кўрсинлар. Айни шундай ёндашув демократиялаш руҳига, қайта қуриш руҳига монанд бўлиши шубҳасиз».

Мактаб ҳамма вақт жамиятнинг ўзига хос модели бўлган эди. Эндиликда у ижтимоий тараққиётни жадаллаштириш ролини ўзига қайтариб олиши лозим. Мактаб инсон омилини шакллантиришнинг етакчи кучи, революцион қайта қуришнинг орқага қайтмаслигини таъминловчи механизмнинг ҳаракатга келтирувчи қисми бўлиб қолиши лозим.

11 март—навбатдаги Ягона сиёсий кун

• Область Совети ижроия комитетининг кўчма мажлиси

ИШ ЎЛДА-ЖЎЛДА-Ю РАҲБАРЛАР ХОТИРЖАМ

ИЖРОКОМНИНГ кўчма мажлисини навбати билан районларда ўтказишдан мақсад айнан шу районни социал-иқтисодий ривожлантиришнинг аҳволини комплекс кўриб чиқиб ютуқларни оммалаштириш, камчилик ва нуқсонларни тузатиш, ярамас иллатларни бутунлай йўқотиш чораларини кўришда район ташкилотларига ҳар томонлама ёрдам беришдир. Демак, бундай мажлисдан область эмас, аввало район манфаатдордир. Бинобарин, мажлисда барча раҳбар ва мутахассис кадрлар албатта қатнашишлари керак.

Лекин Пискентда бунинг акси бўлди. Қарангки, райондаги 7 та колхоз ва 2 та совхоз раҳбаридан биргина Свердлов номли колхоз раиси Шомурод Эсеркепов мажлисга келибди. РАПО раиси Суюн Умаров эса қандайдир ўқувни баҳона қилиб, мажлисда қатнашишни ўзига эп кўрмабди. Район Совети ижроия комитети раиси Жўрақул Отақуловнинг таъкидлашига қараганда бошқа раҳбарлар отпускада эмиш. Шундай экан, балки ҳамма ишлар жойидадир, камчиликлар йўқдир, чорва қишлови, кўкламги дала ишларига тайёргарлик оби-тобидадир.

Кошки эди шундай бўлса. Афсуски, район ҳаётининг ҳамма соҳаларида камчилик ва нуқсонлар, тезроқ ҳал бўлишини кутиб ётган муаммолар исталганча топилади. Бу ҳақда мажлис давомида жиддий гаплар бўлди. Шулардан энг долзарблари хусусида тўхталиб, факт ва рақамлар мағзини чақайлик.

1987 йилда аҳолининг даромади олти процент ошди, сарф қилиш эса икки процент камайди. Шу боисдан аҳолининг қўлида 12 миллион сўм маблағ ҳаракатсиз қолди. Бунинг учун аввало район хизмат соҳаларини айблаш керак. Кооператив савдо плани ҳам, пулли хизмат кўрсатиш плани ҳам бажарилмади. Озиқ-овқат ва саноат моллари магазинларида харидоргир ҳамда кундалик рўзғорга керакли моллар кам, Тармоқ корхоналарида ўз (фирма) маҳсулотларини тайёрлаб савдога чиқариш йўлга қўйилмаган.

Район Совети ижроия комитети кооперативларни кўпайтириш, якка тартибдаги меҳнат фаолияти ва аҳолига пулли хизмат кўрсатишни кенгайтириш масалалари билан умуман шуғулланмаяпти. Ҳозир область район ва шаҳарларида 15—20 тадан кооперативлар ишлаб турибди, бу ерда эса энди 5 та бўлди. Улар ҳам асосан кабобхона, новвойхонадан иборат. Қолганлари маиший хизмат корхоналари ишини такрорлаяпти. 70 минг аҳолиси бор районда фақат 28 кишигина якка тартибдаги меҳнат фаолияти билан шуғулланаётганлигини ҳеч қандай баҳонаю-сабаб билан оқлаб бўлмайди.

Айниқса пулли хизмат соҳасидаги аҳвол ёмон. Бирорта ташкилот йўқки, планни бажарган бўлсин. Ҳозир областда бундай шаҳар ёки район қолмаган. Ҳар бир киши ҳисобига кўрсатилаётган пулли хизмат областдаги ўртача кўрсаткичдан уч баравар кам. Нега шундай? Балки районнинг имкониятлари чеклангандир? Йўқ, ҳафсала ва ҳаракатдан бошқа ҳамма шароит бор. Мана, бир мисол. Районда 3500 дан кўпроқ шахсий машина бор. Аммо бирорта автокорхонада ана шу машиналарга пулли хизмат кўрсатилмаяпти. Ахир бу машиналар ҳаракатда-ку, демак, уларни кимдир, қаердадир ремонт қилаяпти. Лекин хизмат ҳақи давлат кассасига ёки корхона ҳисобига эмас, балки кимларнингдир киссаларига тушаяпти.

Пулли хизматнинг кенгаймаётганлигига яна бир сабаб шуки, кўпгина раҳбарлар ҳали пулли хизматнинг ўзи нима эканлигини яхши тушуниб олишмаган, унга қайси хизмат турлари киришини яхши билишмайди. Ҳатто, район статистика бошқармасида ҳам бунинг фарқига боришмаётганга ўхшайди. Чунки бу бошқарма берган ҳисобот маълумотларидаги рақамлар область статистика бошқармаси маълумотидаги рақамлардан кескин фарқ қилади. Буни қандай тушунмоқ керак? Қўшиб ёзишми ёки ҳисобот беришдаги шунчаки эътиборсизликми?

Ўрни келганда шуни ҳам таъкидлаш керакки, ҳар бир шаҳар, район, корхона, ташкилот ва муассасалар учун пулли хизмат планини асосан маҳаллий Совет органлари белгилайдилар. Турли министрлик ва идораларнинг кўрсатмалари эса улар учун асосий ҳисобланмайди.

Аҳолининг турмуш маданиятини яхшилаш уёқда турсин, ҳатто энг зарур шарт-шароитларни яратиб бериш билан ҳам шуғулланилмаяпти. Масалан райондаги 35 та умумтаълим мактабидан 19 тасининг биноси ҳозирги давр талабларига жавоб бермайди. 12 та мактабда олти ёшлиларни ўқитиш учун шароит йўқ. «Партия XXVI съезди» ва «Пискент» совхозлари, «Гулистон» ва Тельман номли колхозлар мактабларга оталиқ ёрдами кўрсатишмаяпти. Чунончи, «Пискент» совхозидаги 12-мактаб биноси эскириб, босиб қолай деб турибди. Лекин хўжалик раҳбарлари янги мактаб биноси учун маблағ ажратишни исташмаяпти. Холбуки, бу мактаб учун лойиҳа-смета ҳужжатлари 1985 йилдаёқ тузиб қўйилганди.

Энди мана бу ҳолга эътибор беринг: районда юқумли касалликлар бир неча баравар кўпайди. Бу масалага бефарқ қараб бўлмайди. Шундоқ ҳам тегишли ташкилотлар, айниқса, санитария-эпидемиология станцияси раҳбарларининг лоқайдлиги билан аҳвол таҳликали даражага етди. Шу пайтгача бирорта водопровод тармоғида ичимлик сувни тозалайдиган ва зарарсизлантирадиган қурилма ўрнатилмаганлигини ҳеч қандай сабаб билан оқлаш мумкин эмас. 36 та фельдшерлик-акушерлик пунктининг ярмидан кўпида телефон алоқаси ўрнатилмаган.

Бу соҳадаги зарур иш шуки, районга марказий касалхона керак. Район раҳбарлари буни аллақачон эътироф этишган. Аммо афсуски, қурилиш суръатини жадаллаштириш ҳақида ҳеч ким ўйламаяпти. Масалан, 1987 йили 200 минг сўм маблағ ўзлаштирилмай қолди. Бу йил шу объектда 900 минг сўмлик иш бажарилиши керак. Лекин ишнинг ҳозирги боришидан маълум бўлиб турибдики, бу йил ҳам режа барбод бўлади.

Қишлоқ хўжалик соҳасидаги камчиликлар, пала-партишликлар ҳақида ҳам гапирмаслик мумкин эмас. Ўтган мавсумда район пахта планини бажарди. Аммо бу чорвачиликни издан чиқариш ҳисобига бўлганга ўхшайди. Озуқа экинлари кам экилди. Ем-хашак етарли жамғарилмади. Оқибатда сигирларнинг сути камайиб кетаётир. Гўшт етиштиришнинг тайини йўқ. Бир гектар ер ҳисобига бор-йўғи 39 центнер гўшт етиштирилди, холос. Бу областнинг ўртача кўрсаткичидан қарийб уч баравар кам!

Шундай аҳволда район раҳбарларининг аҳоли истеъмоли учун ажратиладиган гўшт фондини кўпайтиришни зўр бериб талаб қилаётганликлари ортиқча. Бунинг ўрнига тайёр резерв ва имкониятлардан тўғри фойдалансалар яхши бўларди. Бир ёқда гўшт плани барбод бўлаяпти-ю, иккинчи ёқдан ички эҳтиёж баҳонасида мол ва қўйлар сўйиб юборилмоқда. Ҳали йилнинг икки ойи ҳам ўтмай туриб, 200 бошдан кўпроқ қорамол сўйилди. Бунинг устига хотамтойликни қарангки, етиштирилаётган бир килограмм гўшт районда 8—9 сўмдан тушиб турганда сўйилаётган молларнинг гўшти раҳбар ва мутахассисларга 1 сўм 90 тийиндан сотиляпти. Бунинг жамоат бойлигини талон-торож қилишдан нима фарқи бор?!

Шуниси чатоқки, сут ва гўшт етиштиришда бу қолоқлик ўрнини тезроқ тўлдиришнинг иложи йўқ. Озуқанинг камлиги ва сифатсизлиги учун ғунажинлар рационি тўйимсиз бўлди. Оқибатда улар тез ва дуркун бўлиб ўсмади, икки ёшдан ошганда ҳам қочириш учун вазни етарли бўлмади. Шу тариқа икки ёшдан катта жами ғунажинларнинг 60 процентидан кўпроғи қочирилмай қолди.

Мажлисда чорва қишловидаги бундай ачинарли аҳвол обдон таҳлил қилиниб, шундай хулосага келинди: агар биринчи квартал якунида ҳам гўшт, сут планлари бажарилмаса, шу участкадаги ишга жавобгар раҳбар ва мутахассисларнинг фаолиятсизлиги учун қатъий чоралар кўрилади.

Шунингдек кўчма мажлисда кўкламги дала ишларига тайёргарликнинг аҳволи ҳам қониқарсиз эканлиги таъкидланди. Ҳозир боғбон ва соҳибкорлар ишга қизғин киришадиган пайт. Аммо боғ ва токзорлар ҳали ҳувиллаб ётибди. Ҳеч ким қадам босгани йўқ. Чигит, қовун-тарвуз, лавлаги ва картошка уруғлари тайёр эмас. Ариқ-зовурларни тозалашга росмана киришилмаган. Ахир эртаиндин далага чиқилади-ку! Ёки ёппасига отпускага чиқиб, дам олишга кетган раҳбарлар қайтиб келишгач, ҳамма чала ишлар ўз-ўзидан юришиб кетармикин?

Буни вақт кўрсатади.

А. ЙЎЛДОШЕВ.
«Тошкент ҳақиқати»нинг махсус мухбири.

ЭНГ ЯХШИ АТЕИСТЛАРИМИЗ

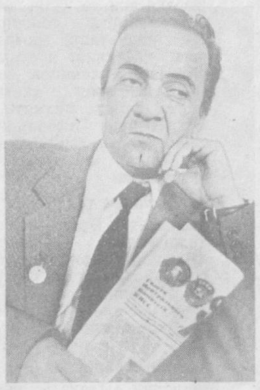

ИШОНТИРИШ САНЪАТИ

ОЧЕРК

Меҳр ва қаҳр ҳар доим бир-бири билан ёнма-ён юради. Меҳр ҳам, қаҳр ҳам бир юракдан, бир қалбдан чиқади. Аммо улар турлича талқин этилади. Ҳамманинг меҳрини бирдай қозониб бўлмаганидек, атеистлар шаънига баъзан пинҳона ғаразли сўзларни айтаётган одамларнинг оғизларига ҳам элак тутиб бўлмайди. Бироқ атеистлар илм-фан жарчиси, илғор ғоялар тарғиботчиси, жамики хурофот ва бидъатларнинг ашаддий душмани сифатида аллақачон элнинг ҳурмат-эътиборига сазовор бўлган кишилардир.

Яқинда Тилаб ака редакциямизга кириб келди. У хурсанд эди.

— Устознинг ёнларидан келаяпман, — деди у, — ўртамизда ошкора суҳбат бўлди. Атеизм бўйича ўзимни ҳаяжонга солаётган масалалар, сунъий ғовлар тўғрисида у кишига сўзлаб бердим. Биласизми, устоз билан фикримиз бир жойдан чиқди! Қайта қуриш йўлидаги бундай тўсиқларни бартараф этиш юзасидан аниқ режаларни келишиб олдик. «Ўқитувчиларимиз атеистик пропагандада айниқса ибрат ва намуна кўрсатишлари даркор», деган гаплари менга жуда маъқул тушди.

Дарҳақиқат, тўғри. Биз кўп вақт ўқитувчиларни фарзандларимизнинг устози сифатида ҳурмат-иззат қиламизу, бироқ уларнинг таълим-тарбия бобидаги амалий ишларини баҳолашга келганда сал иккиланиб қоламиз. Улар қилган «амалий ишлар» негадир тош босмаётгандек, жуда енгил-елпи бўлиб туюлади. Аслида қайта қуриш ва жадаллаштириш даврида юзага қалқиб чиққан қусурларимиз, характеримиздаги салбий иллатлар, адолатсизликлар енгил тарбия маҳсули эмасми? Тарбиянинг, етуклик ва камолотнинг, покликнинг аввало уйдан, мактаб остонасидан бошланишини ўйлаганингда масала янада ойдинлашади. Демак, ота-она ва ўқитувчининг зиммасига жуда катта масъулият юкланган.

— Бундан салкам ўттиз йил бурун, ҳозир ўзим ишлаётган Ойбек номли 30-мактабда пионер вожатий эдим, — дейди Тилаб ака, — ўқитувчиликдек фахрли касбга иштиёқманд эдим. Бола зотига азалдан меҳрим баланд. Шу меҳр мени педагогика институтига етаклади. Ишдан ажралмаган ҳолда ўқиб, биология ўқитувчиси бўлдим. Ўқиш-ўқитиш, муаллимлик даврида ўзим севган болаларнинг аксариятида энг кўп тарқалган касаллик — бу ҳар хил инс-жинсларга, хурофот ва бидъатларга кўр-кўрона ишониш эканлигини пайқадим. Бу чиндан ҳам хавфли иллат. Бошдан дўппини олиб обдон ўйлаб кўришга тўғри келди. Ахир, биолог ўқитувчиман, мутахассислигим диний хурофотларга қарши курашда ўткир қурол бўла олади, деган қарорга келдим.

У шундай қатъий қарорга келди-ю, онг ва миясини хурофот заҳарлаган ёшларни «даволаш»га киришди. Кўп ўтмай уйида кичик атеистик кутубхонача пайдо бўлди. Тилаб муаллим кундузи дарсларда бўлиб, кечалари мук тушиб мутолаа қиларди. Эртасига эса сўзининг нишонга текканидан, жонли, қизиқарли машғулотлардан ўқувчилар озиқ олаётганини кўриб ўзи ҳам руҳланарди.

Бир қизиқ воқеа ҳеч унинг ёдидан чиқмайди. Синфда Солижон исмли ўқувчи бўларди. Ўзи қўрқоқ, ҳар нарсадан ҳадиксирарди. Фавқулодда уч кун дарсга келмай қўйди. Шундан кейин синфдашлари уни излаб уйига боришди ўшанда.

Солижонни ўртоқлари зўрға таниди. Унинг юзи докадай оқариб кетган, лабларига учуқ тошган эди.

— Кеча дарс тайёрлашга келмадинг, сени роса пойладик, — дейишди унга синфдошлари.

— Э, қўй ўша... сенинг уйингга бораман, деб шу ҳолга тушдим, — деди хўрсиниб Солижон ва кўзига ажиналар, муқаддас дарахтлар кўринганини қўрқа-писа сўзлаб берди.

Ўқувчилар ўртасида бўлган гапларни эшитиб Тилаб ака аввалига роса кулди. Сўнгра «ажина чалган» бола ва бошқаларни синфга таклиф қилиб уқтирди:

— Болалар, гап бундай. Табиатда ҳеч қандай ажина бўлмаган, ҳеч қанақа ғайри табиий дарахт ҳам йўқ. Тўғри, кўп йиллик кекса дарахтларда зимзиё тунда ёруғлик кўринади. Лекин бу ёғду асло ажина эмас. Диндорлар уни «ажина чироқ ёқаяпти, кечаси жинлар базм қуришади», деб нотўғри мишмишлар тарқатишган. Шу туфайли бурунги замонларда кечаси нур таратган дарахтларни кўрган кишилар ваҳимага тушганлар, болалар эса қўрқиб касал бўлиб қолганлар. «Жин урибди», «ажина чалибди» деган гаплар руҳонийларнинг уйдирмаси, холос.

— Хўш, унда бу олов қаёқдан пайдо бўлади, — деб сўрашди болалар ундан.

Тажрибали ўқитувчи Тилаб ака ўқувчиларнинг қизиқишини ҳисобга олиб, бу «сир»нинг мағзини чақишга ўтади:

— Мен сизга қалпоқчали замбуруғларнинг баъзи турлари, масалан, кузги опёнок эски тўнкаларда ўсади, деган эдим ўтган машғулотимизда. Олимларимиз ана шу опёнок тўқимасидаги моддаларнинг кислород ёрдамида оксидланиши ва аста-секин ёниши мумкинлигини исботлаганлар. Демак, дарахтзорда кечаси кўринган ялтироқ нурлар ажина чироқлари эмас, балки қалпоқчали замбуруғлар тўқимасидаги моддаларнинг кислород иштирокида ёнишидан пайдо бўладиган табиий жараёндир.

— Бугина эмас, — деб сўзини давом эттиради Тилаб ака, — мулла, дуохон ва ҳар хил ромчи — фолбинлар табиатда учрайдиган бошқа кўпгина ўсимликларни ҳам илоҳийлаштириб талқин этганлар. Мисол учун, баъзи иримчи кишилар касал бўлиб қолса, дарҳол исириқ тутадилар. Баъзилар инс-жинс, касаллик ва офатлардан сақланиш учун тумор тақиб, чўнтакларига саримсоқпиёз ёки седана солиб юришади. Буларнинг бари тушунмаслик оқибати. Тўғри, исириқ шифобахш ўсимлик. Унинг таркибидаги алколоидлар грипп-тумов микробларини қиради. Исириқдан олинган дорилардан медицинада шол, астма, шамоллаш, бод, безгак касалликларини даволашда фойдаланилади. Кўриниб турибдики, исириқда ҳеч қандай ғайритабиий сир йўқ. Саримсоқпиёз ҳам азалдан маълум бўлиб, унинг таркибида бактерияларни ўлдирувчи фитонцидлар бор. Шу сабабли одамлар унинг бўлакларини чўнтакларида олиб юришган. Сабаби, ундан ажралиб чиққан фитонцид моддаси бемор ва унинг кийимларидаги бактерияларни зарарсизлантириб, кишини микроблар орқали юқадиган касалликлардан ҳимоя қилади.

— Хўш, Солижон нима учун маҳалласидаги тут дарахтидан қўрқди? У чиндан ҳам муқаддас тутми? — Ўқитувчи ўқувчиларга савол ташлаб яна ўзи жавоб берди, — йўқ, фақат руҳонийлар ўша ерни «муқаддас» жой деб овоза тарқатишган. Шохларига ҳар хил рангдаги латта-путталар илишиб, сиғинишни буюрганлар. 100 ёшли кекса дарахт илоҳийлаштирилиб, шохлари буталмагач, тарвақайлаб ўсиб, ваҳимали тус олган. Сиз билан биз унинг шохларини бутаб, силлиқ ва чиройли шаклга келтирдик. Тагида жамоатчилик кучи билан сўлим чойхона бунёд этилди. Лекин биз бундан айримлар айтганидек, кўр-кар ёки шол бўлиб қолмадик-ку?! Келинглар, болалар, яхшиси билимларни пухтароқ эгаллайлик. Билимга қанча чуқур кириб борсангиз, табиат сирлари ҳам шу қадар тез ва осон маълум бўлаверади. Ҳеч қандай ғайритабиий куч фаннинг ўрнини босолмайди. Зеро, дин одамларнинг табиат кучлари олдидаги ожизликлари, унинг сирларини илмий асосда тушуниб етмаганликлари оқибатида келиб чиққанлигини сира унутмангиз. Сизлар фанларни чуқур ўзлаштираётган, саводхон ва ҳушёр болаларсиз. Ўйлайманки, юқоридаги каби хурофотларга ишонмайсизлар.

Тилаб Рўзиматов фақат дарсда болалар ўртасидагина эмас, катталар орасида ҳам энг яхши атеист-лектор, энг муҳими, самимий суҳбатдош, чин инсон сифатида ҳам эътибор қозонган. Унинг ҳароратли лекция ва суҳбатлари кишиларни фикр ва мулоҳаза қилишга даъват этмоқда.

— Иккиюзламачиликни табиатим суймайди, — дейди у. — Айниқса, атеизм ниқоби остидаги тилёғламаликни ёқтирмайман. Баъзи ҳамкасбларимга ҳайрон қоламан. Ўқитувчи-педагог деган шарафли ном эгалари бўлсалар-да, сўзлари билан ишлари бир эмас. Баъзи дўстларимиз мактабда ёки лекция ўқиётганларида атеистлару, минбардан тушгач, ёки мактаб остонасидан нари кетгач, яна исломча либосларга бурканиб, домла-имомларнинг чизиғидан чиқишмайди. Бу бир. Иккинчидан, касаба союзлари томонидан ажратилган маблағ ҳисобидан қора қўй сотиб олиб худойи қилаётганлар, саёҳат ва санаторийлар баҳона «муқаддас» жойларда «ҳузур қилиб», дам олиб қайтаётганлар озмунчами?! Шундайлар ичида ҳатто коммунистларнинг ҳам борлиги айниқса, ачинарлидир.

... Қўшқўрғон қишлоғида «Кўктуллук» қабристони бор. Шу ерда катталиги хонтахтадай келадиган ҳарсанг тош мавжуд. Руҳонийлар уни «муқаддас» жой деб эълон қилишган. Гўё у Маккаю Мадинадаги ўша «Ал асвод»нинг «иниси» эмиш. Унга сиғинган беморнинг кўзи равшанлашиб, дарддан фориғ бўлармиш, айниқса, кўк йўталга йўлиққан болалар шу тошни яласа ҳеч нарса кўрмагандек бўлиб кетармиш, деган шов-шувлар соддадил кишилар қулоғига тезда чалина қолди. Болали аёллар шу ерга уя қуриб олишди. Буни билиб Тилаб ака ҳам шу ерга йўл олди. Аввалига кузатувчи бўлиб, кўктошни ва унга эътиқод қўйган кишиларни обдон ўрганди. Сўнгра синалган тажрибасини ишга солди. Лекин бу иш осон кўчгани йўқ. Лақмалар у ёқда турсин, баъзи маҳалла фаоллари ҳам ундан ранжишди. «Одамларнинг ўзига қўйиб беринг» дейишди улар лоқайдлик билан. Қизиқ, ёш-ёш болалар тошни ялаб, микроб юқтириб, бешбаттар касал ортираётган бўлса-ю кўпни кўрган фаоллар эса «парво қилманг», деб ўтиришса?!

Йўқ, атеист лектор бу ҳодисага бефарқ қарамади. Келганларга актив таъсир ўтказди. Тушунтирди. Кўк тош ҳақидаги таги пуч афсоналарни таҳлил қилиб берди. Ниҳоят, «муқаддас» жойдан одамлар оёғи узилиб кетгандан сўнггина унинг ҳам кўнгли жойига тушди. Аммо, бутунлай эмас.

Дин ҳақидаги уйдирмаларни, хурофот ва бидъатларни у ёввойи ўтнинг уруғига ўхшатади. Ёввойи ўт бир жойда қуриса, уруғи яна бошқа бир жойда ўзига макон топади. Шунинг учун атеист лектор доимо ҳушёр бўлиши, бундай уруғ қаерда бўй кўрсатмасин, уни таг-томири билан юлиб ташлаши лозим.

Биз қўлида китоб-дафтар тўла портфель ушлаган ўқитувчини эрта тонгдаёқ мактаб йўлида, дарслардан бўшади дегунча далаларда, меҳнат коллективларида — одамлар орасида тез-тез учратиб турамиз. Сиз уни бир кўргандаёқ танийсиз. Бу қўшқўрғонлик камтар ўқитувчи, дилкаш суҳбатдош, Ўзбекистон ССР халқ Маорифи аълочиси, Республика илмий атеизм уйи илмий Советининг аъзоси оташин атеист Тилаб Рўзиматовдир.

Эшонқул ҲАЙДАРОВ,
Бўстонлиқ райони.

ҚЎШИМЧАСИ 1 МИЛЛИОН 450 МИНГ СЎМЛИК

«УЧҚУН» тўқимачилик-галантерея ишлаб чиқариш бирлашмаси коллективи прогрессив технология ва илғор иш усулларини қўлланишга тобора кўпроқ эътибор бермоқда. Харидорлар талабини ўрганиш, уларнинг тобора ошиб бораётган дидига мос маҳсулотлар ишлаб чиқаришни йўлга қўйиш, айниқса буюмларнинг сифатини яхшилашни мақсад қилиб қўйган коллектив бу йўлда тинмай изланиш олиб бормоқда.

Ўтган йили техника тараққиётини жадаллаштириш юзасидан ўнлаб тадбирлар амалга оширилди. Мавжуд асбоб-ускуналарнинг бир қисми модернизация қилинди. Маънавий жиҳатдан эскириб қолганлари эса янгилари билан алмаштирилди. Мамлакатимизда ва чет элларда ишлаб чиқарилган қатор янги машина-механизмлар жорий қилинди.

Цехларда Швейцариядан, Италия ва бошқа хорижий давлатлардан келтирилган замонавий асбоб-ускуналар ўрнатилди. Улар орасида янги поток линиялари, тўқув машиналари ҳам бор. Ниҳоятда такомиллашган бундай агрегатлар ишлаб чиқаришда ижобий бурилиш ясаш имконини бермоқда. Умуман корхона бўйича бир йил давомида ишлаб чиқаришни такомиллаштириш ва иш маданиятини ошириш учун 800 минг сўмликдан кўпроқ маблағ сарфланди. Шуниси таҳсинга сазоворки, шу харажатлар тезда ўзини қоплади. Бунинг учун бир йилнинг ўзи кифоя қилди. Эндиликда улар фақат фойда бермоқда.

Такомиллашган асбоб-ускуналарни ишлатиш харидорбоп буюмлар тайёрлашни анча кўпайтириш имконини ҳам бермоқда. «Янгилик» индекси билан маҳсулотларни савдо шаҳобчаларига етказиб бериш анча кўпайди. Улар орасида хотин-қизлар рўмоллари, ленталар, сочиқ, салфеткалар бор. Ҳозирги вақтда ана шундай халқ истеъмоли маҳсулоти турлари 68 тага етказилди.

Маҳсулотнинг кўримлилиги ва сифатини ошириш уларнинг тезда реализация бўлишига олиб келмоқда. Шунинг учун ҳам корхонага тушаётган буюртмалар ортиб борди. Ишчи-хизматчилар буюмларни шартномада белгиланган муддатларда етказиб бериш учун барча имкониятларни ишга солдилар. Шу туфайли ҳам ҳеч бир мижоз олдида уялиб қолмадилар. Жами маҳсулот ҳажми эса 25 миллион 50 минг сўмликни ташкил этди. Чакана нарх бўйича пландагига қўшимча ишлаб чиқарилган турли-туман тўқимачилик ва галантерея буюмлари 1 миллион 450 минг сўмликдан ҳам ошиб кетди. «Янгилик» индекси билан 880 минг сўмлик маҳсулот тайёрланди.

Коллектив бу йилнинг январь, февраль ойларида ҳам самарали ишлади.

Бирлашма бўлинмаларида социалистик мусобақанинг янгича йўлга қўйилиши, бунда илғор иш усулларини қўлланишга эътиборнинг кучайиши ҳам коллектив фаолиятига ижобий таъсир қилди. Ҳамма бригадалар пудрат асосида ишлашга ўтди. Цехлар коллективлари ҳам шундай усулни қўлландилар. Бу янгилик ҳар бир ишчи-хизматчининг коллектив меҳнати натижасидан, коллективнинг ҳар бир ишчи-хизматчиси меҳнати натижасидан манфаатдорлигини кучайтирди. Шунинг учун ҳам смена нормасини бажармайдиган, меҳнат интизомининг бузилишга йўл қўювчи ишчилар сони кескин камайиб кетди.

Социалистик мусобақада фаол қатнашаётган коллективлар ва айрим ишчи-хизматчилар вақтдан ўзиб ишламоқдалар. Ўн иккинчи беш йиллик топшириқларини муддатидан илгари бажариш юзасидан бошланган шахсий беллашув тобора авж олмоқда. Бу ватанпарварлик ҳаракатига янги-янги ишчи-хизматчилар қўшилмоқдалар. Ҳозир улар сафида юзлаб чеварлар бор.

Шуниси қувончлики, зиммасига шахсий мажбуриятлар олиб ишлаётган ишчилар ўз сўзларининг устидан чиқишяпти. Уч йиллик топшириқни бажарган илғорлар сафи 70 нафардан ҳам ошиб кетди. Юзга яқин тўқувчи эса шу кунларда йилнинг иккинчи ярми ҳисобига маҳсулот бермоқдалар. Бундай пешқадамлар орасида коллективнинг ҳақиқий машъаллари бўлиб қолган М. Холиқова, М. Исҳоқова, Д. Эргашева, Ж. Иброҳимова, Д. Умарова, Р. Гараева ва бошқалар бор. Улар меҳнатга коммунистик муносабатда бўлиш фазилатларини намоён қилмоқдалар. Доим виждонан ва сидқидил билан ишлайдилар. Нормани ошириб бажариш қатори сифатга алоҳида эътибор берадилар. Уларнинг қўлидан чиқаётган маҳсулотларнинг аксарият кўпчилиги биринчи кўрсатишдаёқ техника контроли бўлими назоратчилари томонидан қабул қилинмоқда.

Бирлашмада инсон омили ролини оширишга қаратилган кўпдан-кўп тадбирлар ҳам кўрилмоқдаки, бу ўз навбатида коллектив фаолияти натижасининг баракали бўлишига ижобий таъсир кўрсатмоқда. Ҳозир барча цехларда қизил бурчаклар, дам олиш, овқатланиш ва бошқа шу каби хоналар мавжуд. Меҳнат шароитларини яхшилаш юзасидан ўн иккинчи беш йилликка мўлжалланган кенг қамровли программани амалга ошириш инсон омилини янада кучайтиришга олиб келади. Демак, ишлаб чиқаришни ривожлантириш, маҳсулот сифатини яхшилашга ёрдам берадиган қўшимча резервлар ва имкониятлар ишга тушади. Бу эса ўн иккинчи беш йилликнинг учинчи йили планлари ҳам муваффақиятли бажарилиши учун гаровдир.

С. СУЛТОНОВ.

МУРАББИЙ ИШЧИ

ТОШКЕНТ авиация ишлаб чиқариш бирлашмасининг механика-йиғув цехи слесари Виктор Шалунов корхонанинг тажрибали мураббийларидан. Ҳамиша ёшларга ҳомийлик қилади. Талабчан ва қаттиққўл. Кўп йиллик иш тажрибасига эга бўлган бригадир кўплаб шогирдлар тайёрлади. Унинг қўлида таълим олган ҳамма ёшлар слесарлик касбини қисқа муддатларда ўзлаштиради. Ҳозирги пайтда уларнинг кўпчилиги устозлари билан бир сафда фидокорона ишлашмоқда. Устоз таълимини олганлардан бири Собир Абдураззоқовдир.

— Мен бригадиримиз Виктор Ивановичдан кўп нарса ўргандим, — дейди у. — У менга техникадан унумли фойдаланишни ўргатди. Ўзининг деталга ишлов бериш илғор усуллари билан ҳамиша ўртоқлашади.

Виктор Иванович ишлаб чиқаришни ташкил қилишда қимматли тажриба орттирган. Бригадада самолётни бошқариш кучини узатувчи ўқлар ишлаб чиқарилади. Бу узел сифатли тайёрланиши, белгиланган график асосида муддатида топширилиши шарт. Ҳамманинг бир ёқадан бош чиқариб ишлаши, ўз ишини яхши бажариши туфайли узеллар сифатига эътирозлар бўлмаяпти.

Бригада ҳар бир аъзосининг ўз вазифасига жиддий муносабати, ўзаро контрол ва ҳамкорлик асосида ташкил этилган иш коллективнинг юксак самараларга эришишига ёрдам бермоқда. Улар ҳамиша социалистик мусобақанинг олдинги сафларида бормоқдалар.

А. КАШАПОВ,
«Ударник» газетаси мухбири.

СУРАТДА: В. Шалунов шогирди С. Абдураззоқов билан.

АВТОР фотоси.

• Фан ютуқлари — ишлаб чиқаришга

Тажриба ўзини оқлади

Халқ хўжалигида нурлантириш орқали маҳсулот етиштиришни жадаллаштириш муаммосини олимлар бир неча йиллардан буён ўрганмоқдалар. Улар меҳнати зое кетмади. Хусусан, Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг академиги Жаҳонгир Ҳамидов раҳбарлигида тадқиқот олиб борган бир группа илмий ходимлар бу борада яхши самарага эришдилар. Академиянинг биохимия институтида бошланган изланишга республикамиз соғлиқни сақлаш министрлигига қарашли онкология ва радиология институти, Ўзбекистон ССР «Госкомптицепром»нинг қатор лабораториялари, шунингдек бир неча лойиҳа-конструкторлик бюролари ҳисса қўшдилар. Тажрибалар Бўстонлиқ паррандачилик фабрикасида ўтказилди. Аввалига радиация билан маълум меъёрда нурлантирилган тухумлардан жўжа очирилди. Кейинчалик бундай тухумларнинг ҳам, жўжаларнинг ҳам хусусиятлари батафсил ўрганилди. Шу тариқа нурлантирувчи аппарат — «Гобой» қурилмаси вужудга келди.

Биргаликда ўтказилган тадқиқотлар нурлантирилган тухумлардан чиққан жўжалар касалликка чидамли, дуркун, ҳаракатчан ва оддий тухумлардан очирилган жўжалардан вазни оғир бўлишини кўрсатди. Шуни ҳисобга олиб «Гобой» қуввати оширилди. У соатига 4 мингдан 6 мингтагача тухумни нурлантириб бериш қудратига эга бўлди.

Тадқиқот ўтган йили кенгроқ миқёсда яна бир бор синаб кўрилди. Фабрикада 1,5 миллион тухум нурлантирилган эди. Ўн иккинчи беш йилликда бу кўрсаткич 5 миллионни ташкил этади.

Нурлантирилган тухумлар сутканинг маълум бир вақтида ёппасига жўжалар очиши билан ҳам афзалдир. Бу кўплаб электр энергияси тежаш имконини беради.

А. СИЗОВ.

ПОДВАЛЛИ ГАРАЖ

УЙ эгаларининг оилавий манфаатлари ҳам назарда тутилган бу иншоотни Чирчиқ бинокорлик материаллари ва конструкциялари билан «Южний» кооперативининг инженерлари республикада биринчи бўлиб ўйлаб топдилар. Бўйи 6 метр, эни 3,5 метрга борадиган темир-бетон гараж остида сабзавот-картошка, тузлама ва ҳўл мевалар қишга сақлаб қўйиладиган кенг подвал жойлашади. Гараж содда тузилган ва пишиқ. Унинг нархи арзон ва монтажи қулай бўлганлиги учун харидоргир бўлиши кутилмоқда.

(ЎзТАГ).

Сиёсий плакатлар конкурси

«ҚАЙТА ҚУРИШ ВА БИЗ»

«Ленинча халқлар дўстлиги билан кучлимиз» шиори остида ўтказилаётган республикалараро сиёсий плакатлар конкурсининг иккинчи босқичи Тошкентда якунланди.

КПСС Марказий Комитетининг «Плакат» нашриёти, СССР Рассомлар союзи ва СССР нашриётлар Давлат комитети уюштирган бу конкурсда Ўрта Осиё республикаларининг уч мингдан зиёд рассомлари иштирок этдилар. «Плакат» нашриётининг директори А. В. Шумаков раислигидаги конкурс ҳайъати тўрт турдан сўнг 33 плакатни энг яхши иш сифатида танлаб олди. Биринчи мукофот билан тожикистонлик рассом Валерий Маниннинг «Аҳил оилада» деб номланган плакати тақдирланди. Қолган мукофотлар эса Қирғизистон, Ўзбекистон ва Туркманистон рассомларига топширилди. Бу плакатлар мамлакатимиз ҳаётининг долзарб масалалари: ленинча миллий сиёсатимизнинг тантанаси, қайта қуриш моҳияти, оила пудратининг афзалликлари, табиатни муҳофаза қилиш ва бошқа мавзуларга бағишланган.

Нукуслик рассом О. Жолдасовнинг Орол денгизи ҳалокатига бағишланган «Янглишдилар», фрунзелик С. Токтоевнинг «Ёшлар қайта қуришга» ва «Кўрсатма кутилмасин», тошкентлик Қ. Башаровнинг туркум ишлари кўпчиликда яхши таассурот қолдирди. Энг яхши ишларни «Плакат» нашриёти, иттифоқдош республикаларнинг нашриётлари кўп нусхада босиб чиқаради.

«Қайта қуриш ва биз», — Ленин комсомолининг ташкил топганига 70 йил тўлиши муносабати билан эълон қилинган навбатдаги Бутуниттифоқ конкурси шундай аталади. Конкурсда барча қардош республикаларнинг рассомлари, педагоглари, рассом талабалар ва бошқалар қатнашишлари мумкин.

Р. ШОЖАЛИЛОВ.

СУРАТЛАРДА: конкурс қатнашчиларининг Радио уйида ўтказилаётган кўргазмасида; С. Токтоевнинг «Ёшлар қайта қуришга!» плакати.

Автор фотолари.

ЯНГИ КИТОБЛАР

ЎЗБЕК ХАЛҚ ЭРТАКЛАРИ— РУС ТИЛИДА

ЎЗБЕК халқ прозаси эртак, афсона, ривоят ва нақл каби ранг-баранг жанрлардан иборат бой хазинага эга. Бу хазинани кўз қорачиғидек асраш, ўзбек ва қардош тилларда чоп этиш, китобхонларга етказиш ғоят зарур ва муҳим ишдир. Ўзбекистон Фанлар академияси А. С. Пушкин номидаги Тил ва адабиёт институтининг Ҳ. Т. Зарипов номли ўзбек фольклори архивида 20-йиллардан бери мисқоллаб йиғилган сўз санъати дурдоналари сақланади. Бу нодир архив материаллари асосида ўнлаб достон, эртак, мақол тўпламлари нашр этилди. Айниқса, «Ўзбек халқ ижоди» сериясида чоп этилган «Ойжамол», «Олтин олма», «Гулпари», «Сув қизи», «Кулса-гул, йиғласа-дур», «Олтин бешик» каби эртаклар мазмунан оригиналлиги, бадиий олами нечоғлик фусункорлиги билан ажралиб туради.

Шуниси қувончлики, фольклоршунос олимлар ўзбек халқ оғзаки ижодиётининг энг яхши намуналарини рус тилида ҳам нашр эттириб, Иттифоқ китобхонларига туҳфа қилмоқдалар. Ғ. Ғулом номидаги Адабиёт ва санъат нашриёти яқинда ўзбек халқ эртакларидан тузилган янги мажмуани рус тилида чоп этди. Тўплам «Жемчужное ожерелье», яъни «Дурдоналар шодаси» деб номланган. Бу — бежиз эмас, албатта. Зеро, унга ўзбек эртакларининг энг нодир жавоҳирлари жамланган.

Таниқли олим ва таржимонлар — филология фанлари доктори Н. Владимирова ва филология фанлари кандидати М. Абдураҳимовлар томонидан рус тилига таржима қилинган бу эртаклар «Олтин бешик» ва «Кулса — гул, йиғласа —дур» тўпламларидан танлаб олинган. Рус тилида илк бор нашр этилган бу асарлар турли йиллар давомида Буюк Каримов, Мансур Афзалов, Музайяна Алавия, Фаттоҳ Абдуллаев, Муҳаммаднодир Саидов, Комилжон Имомов, Зубайда Ҳусаинова каби атоқли фольклорчилар томонидан республикамизнинг турли шаҳар ва қишлоқларида яшовчи ижодкорлардан ёзиб олинган.

Тўпламнинг муҳим ютуқларидан бири шуки, таржимонлар эртак текстидаги сўзларнинг мусиқий равонлиги ва мазмун теранлигини сақлаган ҳолда нозик дид билан таржима қилишган. Илгари нашр этилган тўпламларда китобга киритилган эртакларнинг манбаи ҳақида ҳеч қандай маълумот берилмас эди. Бу китобда эса ҳар бир эртакнинг айтувчиси, ёзиб олувчиси, қаердан олингани аниқ кўрсатилган.

Ушбу тўплам туфайли рус ктобхонлари қашқадарёлик зукко эртакчи Абдуғафур Шукуровнинг ижоди билан яқиндан танишиш имконига эга бўлишди. Китоб шаҳрида туғилиб ўсган бу ноёб истеъдод эгаси — уруш ва меҳнат ветеранидан ёзиб олинган «Қора мушкул от» «Ғуломбачча», «Кулса — гул, йиғласа — дур», «Жўрахон», «Шамширбоз», «Холмирзажон», «Нигини шоҳи марон» каби сеҳрли эртаклар китобхонни халқ оғзаки ижодиётининг мўъжизакор оламига етаклайди. М. Абдураҳимов эртакчи репертуаридаги энг яхши асарларни ўзбек халқ прозасининг ўзига хос хусусиятлари — саъж санъати ва шарқона нафис оҳангни сақлаган ҳолда таржима қилган.

Шубҳасиз, ўзбек халқ бадиий тафаккурининг бебаҳо дурдоналарини тўла нашр этиш, уларни рус ва бошқа қардош тилларга таржима қилиш кўп миллатли совет адабиёти ҳазинасини бойитади.

М. ЖЎРАЕВ.

СПОРТ

«ПАХТАКОР» ТУРНИР ҒОЛИБИ

● НАМАНГАНДА Тошкентнинг «Пахтакор», Афғонистон терма командаси, маҳаллий «Навбаҳор» ва «Косонсойчи» футболчилари ўртасида турнир бўлиб ўтди. Мусобақа кубок системасида ўтказилди. Пахтакорчилар «Косонсойчи» командаси билан учрашиб 2:1 ҳисобида, «Навбаҳор» эса Афғонистон футболчиларини 4:0 ҳисобида енгишди ва финалда учрашишди. Ҳал қилувчи ўйин 2:2 ҳисобида дуранг бўлиб тугади. Ўн бир метрлик тўплар тепишда тошкентликлар 3:1, умумий 5:3 ҳисобида ғолиб келиб, турнир совриндори бўлдилар.

КУЧЛИЛАР ТЕРМА КОМАНДА САФИДА

● ЕНГИЛ АТЛЕТИКАЧИЛАР Будапештда бўладиган Европа кубоги мусобақаларига жиддий тараддуд кўришмоқда. Мамлакат терма командаси сафига республикамиздан тўрт спортчи киритилган. Булар Родион Гатаулин, Валерий Ишутин, Марина Шмонина ҳамда Сергей Усовлардир. Лангар билан сакрашда жаҳон чемпиони Сергей Бубкадан сўнг иккинчи ҳисобланган тошкентлик Родион Гатаулиннинг ҳозиргача энг юксак натижаси 5 метр 90 сантиметр. Иккинчи спортчимиз Валерий Ишутиннинг шахсий юқори натижаси 5 метр 70 сантиметр. 400 метрга югуришда Марина Шмонина, 60 метрга югуришда Сергей Усовлар ҳам Бутуниттифоқ ва халқаро мусобақаларда бир неча бор зафар қучганлар.

ЯКУНЛОВЧИ ЎЙИНЛАР ОЛДИДАН

● МАМЛАКАТ чемпионати биринчи лигаси қатнашчилари ҳадемай якунловчи тур ўйинларини бошлашади. Олмаотанинг армия спорт клуби командаси 68 очко билан яқин рақиблари Новосибирск ва Ворошиловград командаларидан анча ўзиб кетдилар ва олий лига остонасида турибдилар.

Тошкентнинг армия спорт клуби баскетболчилари эса 21—24 ўринлар учун даъвогарлик қилишмоқда. Спортчиларимиз 50 очко билан ўз группасида биринчи ўриндалар. Саратовнинг «Спартак», Иркутскнинг «Строитель», Таганрогнинг «Красний котельщик» командаларида 46 тадан очко бор. Ана шу тўрт команда ўзаро куч синашади ва сўнгги икки ўринда қолган коллектив иккинчи лигага тушади.

РЕКЛАМА ВА ЭЪЛОНЛАР

М. Қорнёқубов номли ўзбек давлат концерт-филармония бирлашмаси

В. И. ЛЕНИН НОМЛИ СССР ХАЛҚЛАРИ ДЎСТЛИГИ САРОЙИДА
7-8 МАРТ СОАТ 19.30 ДА
«ШОДЛИК» ДАВЛАТ АШУЛА ВА РАҚС АНСАМБЛИНИНГ

КОНЦЕРТЛАРИ

ҚАТНАШАДИЛАР:
Ўзбекистон ССР халқ артисти Қизлархон ДЎСТМУҲАМЕДОВА,
Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган артист Назриддин ШЕРМАТОВ

Солистлар: Нуриддин ҲАЙДАРОВ, Дилором ҚАЮМОВА, Бахтиёр ХОЛХЎЖАЕВ.

Программани — Ўткир СИДДИҚОВ олиб боради.

АНСАМБЛНИНГ БАДИИЙ РАҲБАРИ — Қорақалпоғистон АССР халқ артисти, Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган артист Гулшод ОТАБОЕВА.

АНСАМБЛНИНГ БОШ БАЛЕТМЕЙСТЕРИ — Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган артист Қодир МЎМИНОВ.

Билетлар СССР халқлари дўстлиги саройи кассасида соат 14.00 дан сотилмоқда.

ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ КИНОФИЛЬМЛАР ПРОКАТИ ИДОРАСИ

МАРТ ОЙИДА
ТОШКЕНТ ОБЛАСТИ ШАҲАРЛАРИ ВА РАЙОНЛАРИ ЭКРАНЛАРИГА
ЯНГИ БАДИИЙ ФИЛЬМЛАРНИ ЧИҚАРАДИ

«ЁШЛАР ЭРМАГИ»

Сценарий муаллифи — В. МЕРЕЖКО.
Режиссёр — В. ГЕРАСИМОВ.
Ролларда: С. ЛЮБШИН, М. ЗУДИНА, Н. РУСЛАНОВА, В. ТЕЛЕЧКИНА, Н. ПАРФЁНОВ ва бошқалар.

Савдо-саноат техникуми ўқувчиларининг физкультура ўқитувчисига нисбатан қўллаган шафқатсиз найрангбозлиги тарихи воқеасига қурилган бу фильм муаллифлари асарда ёш замондошларимизнинг характерларини жиддий тадқиқ этишга ҳаракат қилиб кўришган.

М. ГОРЬКИЙ НОМИДАГИ КИНОСТУДИЯ МАҲСУЛОТИ.

«ТОВЛАМАЧИ»

Сценарий муаллифи — Э ВОЛОДАРСКИЙ.
Режиссёр — В. КУРИКИН.
Ролларда: М. ЕФРЕМОВ, А. ТИХОМИРОВ, А. ШИРВИНД, М. СТАРИХ, Н. ГОМИАШВИЛИ ва бошқалар.

Фильм ҳозирги замон ёшлари, асар бош қаҳрамонлари — 10-синф ўқувчиларининг тарбияси муаммоларига бағишланган.

«МОСФИЛЬМ» КИНОСТУДИЯСИНИНГ МАҲСУЛОТИ.

«Ўнта негр боласи»

Сценарий муаллифи ва режиссёр — Станислав ГОВОРУХИН.

Ролларни — В. Зельдин, Т. Друбич, А. Кайдановский, В. Гидулянов, А. Жарков, А. Ромашин, Л. Максакова, М. Глузский, А. Абдулов, И. Терешченко ва бошқалар ижро этишган.

Фильм АГАТА КРИСТИнинг шу номдаги романи асосида суратга олинган.

Агата Кристининг номи фақат унинг ватани Англиядагина эмас, балки бутун жаҳонда норасмий «Детектив роман қироличаси» лақаби билан машҳур. «Ўнта негр боласи» фильмининг ўзига хос хусусияти шундаки, асардаги ҳар қайси қаҳрамон айни бир вақтнинг ўзида ҳам қурбон, ҳам — жиноятчи, айни вақтда изқувардир.

ОДЕССА КИНОСТУДИЯСИНИНГ МАҲСУЛОТИ.

Ўзбекистон Компартияси Бўка район комитети ва район ижроия комитети Бўка район ижроия комитетининг раиси, область Советининг депутати И. Икромовга онаси

Ғалия ИКРОМОВАнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

Вл. ЛАПИН

СИНОВДАН ЎТГАН...

Ҳажвия

ТРЕСТГА юмалоқ хат тушди... Унда Киков, Бриков, Содиқов ўзларига ишониб топширилган базада қандай қинғир ишлар билан шуғулланаётганликлари миридан-сиригача айтилган эди. Рақамлар ҳам, фактлар ҳам, ўғрилик қилинган ойю-кунлар ҳам, аниқ қилиб ёзилган.

Трестдагилар ишни пайсалга солиб ўтиришмади. Базани ревизорлар босиб кетди. Кўрсатилган рақам, фактларни бирма-бир чиғириқдан ўтказишди. Ҳамма ишлар жойида экан. Тийин-тийинигача тўғри чиқди. Ишни намунали йўлга қўйгани учун трест қарори билан база раҳбарларига ташаккурнома эълон қилинди.

Бир ойдан сўнг бошқармага иккинчи юмалоқ хат тушди. Унда Киков, Бриков, Содиқовлар ўзларига ишониб топширилган базани талон-тарож қилишаётгани ҳақида ёзилганди. Рақамлар, фактлар, ойкунларгача аниқ кўрсатилибди.

Бошқарма ҳам бунга тезда жавоб қилди. Базани ҳар томонлама текшириб чиқишди. Рақамларни, фактлар ва ой, кунларни икки мартадан текшириб, қайта-қайта таққослаб кўришди. Ҳаммаси тўғри. Ҳисоб-китоб бир тийинга ҳам фарқ қилмади.

Ишни намунали ташкил этганликлари учун Киков, Бриков, Содиқов бошқарма буйруғига асосан ташаккурнома олишиб, бир ойлик маошлари миқдорида пул мукофоти билан тақдирланишди.

Яна бир ойдан сўнг министрликка учинчи юмалоқ хат тушди. Унда Киков, Бриков, Содиқовларнинг ўзларига топширилган базада қилаётган ўғирликлари ёзилган эди. Рақамлар, фактлар, ой, кунларни катта ҳарфлар билан кўрсатишибди.

Юмалоқ хатни чиқинди қоғозлар солинадиган саватчага ташлаб юборишди.

Ана шундан сўнггина, Киков, Бриков, Содиқовлар яъни юмалоқ хатни ёзганлар —ўзларига топширилган базани талон-тарож қилишни бошлаб юбордилар...

Маннон АБДУҚАҲҲОРОВ таржимаси

ЯНГИ ҲАММОМ

БЕКОБОДДАГИ «Ленинград» совхози марказида ҳаммом масаласи муаммо бўлиб келарди. Яқинда чўлқуварлар талаби қондирилди: совхоз қурувчилари кучи билан қурилган ҳаммом ишлай бошлади. Унда алоҳида номерлар, душ, буғхоналар бор.

САБЗИ БОЗОРИ КАСОД

ТАШКООПТОРГ ходимлари тўғраб сотаётган сабзи бозор нархини икки баравар арзонлаштириб юборди. Бу харидоргир ярим фабрикат тайёрлашни ўзлаштириш улар учун унчалик қийин бўлмади. Ҳозиргача тўғралган сабзи хусусий савдогарлар «монополиясида» эди.

(ЎзТАГ).

ҚАРИ ТЕРАК—КИМГА КЕРАК

Ҳар сафар Бахмалга борганимда, албатта, бир Тераклисойга бораман — ёзда балиқ, кузда каклик овлашга. Ўзиям номига монанд сой-да!

Унинг икки соҳили қалин бақатерак ўрмони билан қопланган. Қулочингиз етмайдиган тераклар орасини баҳорда оқ ва пушти гулли, кузда қип-қизил мевалари ўзига жалб этадиган наъматак, нафис гул ва оқ маржон мевалик учқатлар эгаллаган. Тоғ ён бағирларида таралаётган какликларнинг сайраши, сойнинг турли ҳайвонлар шаклини эслатадиган харсанг тошларига урилиб, оқиши, тераклар баргининг сирли шитирлаши дилингизни яйратади, енгиллик бағишлайди. Шунинг учун ҳам бу сойга узоқ боролмасам хумори тутади.

Дарахтлар тикка туриб, жон беришади, дейишади. Аммо, мана бу иккита улкан терак қариб, баҳорги селли шамоллар шиддатидан қулаган бўлса ҳамки, ҳали жонлари бор: бўрон уларни қулатган-у, аммо томирларини она ердан узолмаган. Шохлари сойнинг нариги соҳилидаги қумлоққа қадалиб қолганлиги ҳам дарахтларнинг илдизларини сақлаб қолган.

Энди бу кўприк-тераклар ўзлари қад ростлай олмасалар ҳам бириқинларидан униб чиққан новдаларига ҳаёт бағишламоқдалар. Ёш новдалар қуёшга интилиб бўй чўзганларидан типпа-тик, гўзал қоматли бўлиб ўсишяпти, чунки қулаган тераклар энди улардан қуёшни тўсмайди.

Мусофирчиликда одам энг аввало она юртининг тоғу-ўрмонларини, дарё-кўлларини, ўзининг туғилган қишлоқ ва маҳалласини кўз олдига келтиради. Шу манзаралар Ватан туйғусини ифодалайди, эслатади. Мен ҳам хизмат юзасидан Европа мамлакатларида, Узоқ Шарқда кўп йиллар бўлдим. Ажойиб-ғаройиб манзараларни кўрдим. Барибир ҳамиша кўз олдимда она юртим манзаралари, шу жумладан ўша Тераклисойда қулаган бақатераклар гавдаланаверади. Улар худди ҳалиям елкасида фарзанд—новдаларини баҳордаги сел-бўронлардан сақлаб тургандай...

Ғофур ЖЎРАЕВ.

ЧЕТ ЭЛ ХАБАРЛАРИ

АҚШДА ИЛИЗАРОВ МЕТОДИ

ВАШИНГТОН, 2 март. (ТАСС). АҚШда совет хирурги Г. А. Илизаров методи мўъжизакор бир метод деб аталмоқда. Қўл, оёқ жароҳатлари ҳамда туғма суяк касалликлари ва майиоқликлари ана шу метод ёрдами билан тузатилмоқда. Илизаров ихтиро этган ва шикаста суякни ўстиришда ишлатиладиган аппарат Қўшма Штатларда тобора кенгроқ кўламда қўлланмоқда, деб ёзади «Вашингтон пост» газетаси.

«Бошқа усуллар, шу жумладан операциялар ҳеч бир натижа бермаган маҳаллаларда ҳам совет хирургининг методи самарали чиқмоқда,— деб таъкидлади Мэриленд университети медицина факультетининг врачи Дрор Пэйли газета мухбири билан қилган суҳбатида. — Курган шаҳрида Илизаров клиникасида бўлганман ва унинг методи таъсирига айни шунда ўз кўзим билан кўриб қаноат ҳосил қилганман».

АФҒОНИСТОН — ПОКИСТОН МУЗОКАРАЛАРИ БОШЛАНДИ

ЖЕНЕВА, 2 март. (ТАСС). Бугун бу ердаги Миллатлар саройида яна Афғонистон—Покистон музокаралари бошланди. Бу музокаралар БМТ Бош секретарининг шахсий вакили Диего Кордовес воситачилигида ўтказилмоқда. Афғонистон делегациясига Афғонистон республикаси ташқи ишлар министри Абдул Вакил, Покистон делегациясига — ташқи ишлар давлат министри Зоин Нуроний бошчилик қилмоқда.

Диего Кордовес бугун матбуот конференциясида сўзга чиқиб, музокаралар мураккаб ва нозик тусда эканлигини, бир қанча қийин масалаларни ҳал этиш қолганлигини айтди. Шунга қарамай, у музокараларнинг ҳозирги даврасини ҳал қилувчи давра деб ҳисобламоқда. Музокаралар олиб бориш муддати белгилаб қўйилгани йўқ, бироқ, Д. Кордовеснинг фикрича, «баъзи умидсиз кишилар башорат қилганидан кўра тезроқ тугаши мумкин».

ТЕҲРОН ВА БАҒДОДДА РАКЕТАЛАР ОТИЛДИ

БАҒДОД, 2 март. (ТАСС). Бош ҳарбий қўмондонлик вакилининг маълум қилишича, ўтган кечаси Ироқ Теҳронга тўрт марта ракета отган. У кейинги ўн икки соат ичида Эрон ракеталари Ироқ пойтахтининг уй-жой кварталларини уч марта вайрон қилганлигини бунинг натижасида тинч аҳолидан ўлдирилган ва ярадорлар борлигини ҳам айтиб ўтди.

Ўтган суткада Ироқ ҳарбий ҳаво кучларининг жанговар самолётлари Эроннинг Казвин, Рештт, Ҳамадон ва Зенжон шаҳарларига ракета ва бомба зарбалари берган.

Қуруқликдаги фронтда маҳаллий аҳамиятдаги жанглар давом этди, дейилади бош ҳарбий қўмондонлик ахборотида. Эроннинг узоққа отадиган артиллерияси Ироқнинг Басра, Ал-Курна шаҳарлари ҳамда чегара зонасида жойлашган бошқа бир қанча аҳоли пунктларини яна ўққа тутган.

НИКОСИЯ, 2 март. (ТАСС). ИРНА агентлигининг хабарига кўра, ўтган кечаси Эрон Бағдодга учта ракета отган ва улар нишонга бориб теккан.

Теҳронга Ироқ ракеталари отилиши натижасида уй-жой биноларига катта моддий зиён етказилди, тинч аҳоли ўртасида ўлганлар бор, дейди агентлик.

Кеча Ироқ авиацияси Эроннинг Исфаҳон, Сенендеж, Ҳамадон ва Зенжон шаҳарларига зарбалар бериб, Эроннинг ҳаво ҳужумидан мудофаа воситаларига тўсқинлик қилган.

ЛОНДОН, 2 март. (ТАСС). Рейтер агентлиги ахборотининг хабарига кўра, ироқликлар Теҳронга отган ракеталардан бири расмий визит билан Эронга келган Туркия бош министри Т. Озал тушган меҳмонхона яқинида портлаган. Бош министр ва унга ҳамроҳ бўлган делегация аъзоларига шикаст етмаган.

ВАЗИЯТ ЯНА КЕСКИНЛАШДИ

КОБУЛ, 2 март (ТАСС). Бу ерда олинган хабарларга кўра, кейинги кунларда Покистоннинг шимоли-ғарбидаги қабилалар жойлашган зонада вазият яна қаттиқ кескинлашган. Куррам районидаги тури қабиласи ва бошқа пуштун қабилаларининг вакиллари бу ерда Исломобод режимининг қўшинларига ҳамда Афғонистон оппозициясининг Покистонда уя қурган отрядларига қарши қуролли кураш бошлаганлар. Қабилаларнинг бир қанча талабларини қондиришдан ҳукумат бош тортганлиги яна уруш ҳаракатлари чиқишига сабаб бўлган. Пуштунлар ишига аралашишни тўхтатиш ва пуштунлар жойлашган районлардан афғон экстремистларини ҳайдаб чиқариш тўғрисидаги талаблар шулар жумласидандир.

ҚИТЪАЛАРДАН ДАРАКЛАР

● МОНТЕВИДЕО. Уругвай президенти Хулио Мария Сангинетти бу ерда бўлиб ўтган матбуот конференциясида гапириб, Совет Иттифоқига қиладиган расмий визитининг муҳим аҳамиятини таъкидлади. Уругвай давлатининг бошлиғи ТАСС мухбири Руслан Князевнинг саволига жавоб қайтариб, халқаро муносабатларнинг долзарб масалалари, энг аввало ялпи тинчликни таъминлаш юзасидан совет раҳбарлари билан бевосита мулоқотда бўлиш ғоят муҳимлигини уқтирди. Совет-Америка мулоқоти ҳозирги аср охиридаги энг муҳим воқеалардан биридир, деди президент. Уругвай каби мамлакатлар бу муаммоларга катта эътибор беришлари лозим. Чунки бу муаммолар уларнинг тақдирига бевосита дахлдордир.

● НЬЮ-ЙОРК. Эрон билан Ироқ ўртасида яна интенсив ҳарбий ҳаракатлар бошланганлиги муносабати билан БМТ қароргоҳида бу халқаро ҳамжамият Хавфсизлик Кенгашининг маслаҳатлашуви бўлиб ўтди. Можаро янада авж олаётганлигидан жиддий ташвишланиш изҳор қилинди ва бу можарони Хавфсизлик Кенгашининг 598-резолюциясига мувофиқ тезроқ тўхтатиш ғоят зарурлиги таъкидланди.

● ЛОНДОН. Буюк Британия Бош министри Маргарет Тэтчер НАТО ядро қуролларини модернизациялаш тўғрисидаги талабни қўйиш учун Британия жамоатчилигининг мандатига эга эмас, деди Британия ядровий қуролсизланиш учун кураш ҳаракатининг раиси Брюс Кент. Пресс Ассошиэйшн агентлигининг хабар қилишича, урушга қарши кураш ҳаракатининг бу таниқли арбоби сешанба куни Брюсселда матбуот конференцияси ўтказди.

Б. Кент Британия ҳукуматининг бошлиғи Ғарб ядро аслаҳахоналарини такомиллаштириш ғоясини «аниқ-равшан» қўллаб-қувватлаётганлигини қаттиқ танқид қилди.

Редактор **Н. НАСИМОВ.**

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ («ТАШКЕНТСКАЯ ПРАВДА»)

БИЗНИНГ АДРЕС: 700083, ТОШКЕНТ ЛЕНИНГРАД КЎЧАСИ, 32.

Редактор ўринбосарлари — 335885, 325747, 337916. 325748; масул секретарь — 334808, 325353; секретариат — 325750; БЎЛИМЛАР: хатлар ва оммавий ишлар — 334048, 325354; идеология — 325778; саноат капитал қурилиш ва транспорт — 325749; қишлоқ хўжалиги — 325647; совет қурилиши — 325733; адабиёт ва санъат — 325553; маданият — 325767; социал масалалар — 325556; ахборот, спорт ва ҳарбий ватанпарварлик — 325645; эълонлар бўлими — 325727.

Р. — 08516. А. 1556. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил байроқ орденли босмахонаси. Тошкент шаҳри. ИНДЕКС: 64684. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12